UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
FILOZOFICKÁ FAKULTA

KATEDRA ANGLISTIKY A AMERIKANISTIKY

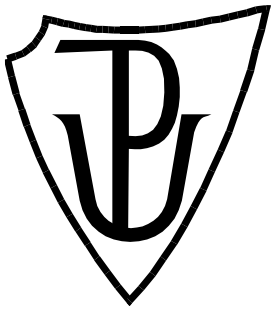

Překladová analýza povídky Znovu v Babylóně od F. Scotta Fitzgeralda

Bakalářská práce

Autor: Barbora Mottlová

Vedoucí práce: Mgr. Jitka Zehnalová, Ph.D.

Olomouc 2024

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma *Překladová analýza povídky Znovu v Babylóně od F. Scotta Fitzgeralda* vypracovala samostatně, a že jsem uvedla úplný seznam citované a použité literatury.

V Olomouci dne 3.5.2024 Barbora Mottlová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala Mgr. Jitce Zehnalové, Ph.D., za odborné vedení, cenné připomínky a vstřícnost při zpracování této práce.

Obsah

Seznam zkratek 7
Seznam příloh 7
Seznam obrázků 7
Úvod 8
1. Stárnutí překladu a jeho funkčnost 11
1.1. Definice stárnutí a zastarávání překladu 11
1.2. Normy překladu 12
1.3. Důvody pro zastarávání překladu 12
2. Analyzované dílo v originále: Babylon Revisited 14
2.1. Autor: F. Scott Fitzgerald 14
2.2. Babylon Revisited 15
3. Analyzované dílo v češtině: Znovu v Babylóně 17
3.1. Překladatel: Lubomír Dorůžka 18
3.2. Znovu v Babylóně 18
4. Metodologie 21
5. Analýzy překladu 23
5.1. Analýza 1: zastarávání překladu 23
5.1.1. Analýza zastarávání překladu s přihlédnutím k starší překladatelské metodě . 23
5.1.2. Analýza zastarávání překladu na úrovni typografie a pravopisu 24
5.1.3. Analýza zastarávání překladu na úrovni gramatické 28
5.1.4. Analýza zastarávání překladu na úrovni lexikální 31
5.2. Analýza 2: porovnání verzí překladu 39
5.2.1. Analýza verzí překladu s přihlédnutím k starší překladatelské metodě 39
5.2.2. Analýza verzí překladu na úrovni typografie a pravopisu 40
5.2.3. Analýza verzí překladu na úrovni gramatické 46
5.2.4. Analýza verzí překladu na úrovni lexikální 47
5.3. Analýza 3: další objevené případy 50
5.3.1. Analýza překladu s přihlédnutím k starší překladatelské metodě 50
5.3.2. Analýza překladu na úrovni typografie a pravopisu 51
5.3.3. Analýza překladu na úrovni gramatické 53
5.3.4. Analýza překladu na úrovni lexikální 58
Závěr 67

Přílohy 70
Resumé 76
Bibliografie 77
Primární zdroje 77
Reference 77
Internetové zdroje 79
Anotace 81

Seznam zkratek

ASSČ	Akademický slovník současné češtiny
BR23	Babylon Revisited, vydání 2023
Bó64	Znovu v Babylóně, vydání 1964
Bó70	Znovu v Babylóně, vydání 1970
Bo06	Znovu v Babyloně, vydání 2006
Bo16	Znovu v Babyloně, vydání 2016
CD	Cambridge Dictionary
ČNK	Český národní korpus
IJP	Internetová jazyková příručka
IPM	Výskyty na milion pozic
LP	Lexikální prostředek
PPČ	Poznámka pod čarou
SNKLU	Státní nakladatelství krásné literatury a umění
SSČ	Slovník spisovné češtiny
SSJČ	Slovník spisovného jazyka českého
WaG	Slovo v kostce, aplikace ČNK

Seznam příloh

Příloha 1: rozdílná použití středníků v BR a Bó64 70
Příloha 2: rozdílná použití pomlček v BR a Bó64 73
Příloha 3: tvary „všechno“ a „všecko“ v Bó64 74

Seznam obrázků

Obrázek 1: WaG, slova *li* a *jestli* 30
Obrázek 2: WaG, slovo *rozlučka* 36
Obrázek 3: WaG, slovo *zřejmě* 37
Obrázek 4: WaG, slova *mnoho* a *hodně* 38

Úvod

Při recepci přeloženého díla ho jako čtenáři interpretujeme mimo jiné na základě svého dobového kontextu. Výslednou podobu překladu však ovlivňuje také dobový kontext originálu a doba vzniku překladu. Všechny tyto faktory se podílejí na vnímání funkčnosti překladu, přičemž Nordová (1991, s. 28) v rámci teorie skoposu překlad přímo definuje jako proces vytváření funkčního cílového textu, kterého s textem výchozím spojuje zamýšlená nebo požadovaná funkce (neboli skopos). V praxi však tento požadavek funkčnosti není vždy splněn. Levý upozorňuje, že překlady obyčejně jazykově zastarávají rychleji než původní texty (2012, s. 73), a že konkrétně čeština se jako jeden ze slovanských jazyků v posledních staletích vyvíjela mnohem rychleji než angličtina (s. 95–96).

Tato práce se zaměří na to, jak funkčnost českého překladu pro současného čtenáře povídky nazvané v anglickém originále *Babylon Revisited* ovlivňují změny, kterými v průběhu času procházel, a jak dobový kontext ovlivnil překlad. Cílem je tedy zjistit, do jaké míry je překlad funkční v současnosti a které prvky jeho funkčnost narušují.

Babylon Revisited patří do povídkové tvorby významného amerického spisovatele F. Scotta Fitzgeralda, který je v České republice známý především díky svému románu *Velký Gatsby*. Mezitímco tento román se k dnešnímu dni dočkal čtyř překladů do češtiny, povídka zvolená pro rozbor patří mezi část Fitzgeraldovy prózy, která byla do češtiny přeložena pouze jednou, a to významným českým překladatelem Lubomírem Dorůžkou. Pod názvem *Znovu v Babylóně* ji vydalo v roce 1964 Státní nakladatelství krásné literatury a umění (SNKLU) ve sbírce *Diamant velký jako Ritz*; o rok později (1965) vyšel druhý náklad sbírky a na tuto publikaci se odkazují pozdější vydání překladu.

Vzhledem k tomu, že od prvního publikování Dorůžkova překladu tedy již uplynulo téměř 60 let, se při rozboru očekává objevení projevů zastaralosti. Levý uvádí, že autor sice může určité vyjadřovací prostředky zamýšlet např. jako výrazy hovorové, avšak tuto hovorovost mohou časem ztratit, nebo se dokonce stát archaismy (2012, s. 111). Zehnalová pak přímo u Dorůžkova překladu *Velkého Gatsbyho* upozorňuje na výraznou archaičnost (2020, s. 163), kterou vnímá jako odraz tehdejší podoby českého jazyka a dobové pozice překladatele v poli literárního překladu (s. 211). Proto se i u tohoto Dorůžkova překladu Fitzgeraldova díla ze stejného období očekává objevení prvků archaičnosti.

Práce nejprve přiblíží teoretické poznatky o zastarávání překladu a jeho vlivu na funkčnost. Následně blíže představí osobnosti autora a překladatele a ukáže místo povídky *Znovu v Babylóně* v kontextu jejich díla i světové literatury, čímž zdůrazní potřebu funkčního překladu a význam práce. Poté bude zahájen vlastní rozbor. Levý popisuje první stadium analýzy překladu jako jemné srovnání cílového textu s a výchozím a konkrétně jako takřka statické hromadění zjištěných odchylek (2012, s. 185). Pro toto porovnání bude použito vydání anglické předlohy *Babylon Revisited* tak, jak vyšla v roce 2023 ve stejnojmenné sbírce vydané nakladatelstvím *Penguin Classics*, s již zmíněným původním vydáním Dorůžkova překladu *Znovu v Babylóně* nakladatelstvím SNKLU (1964 / 1965).

Data budou po ukončení jejich sběru vytřízena do jednotlivých jazykových rovin a systematicky představena. Relevantní pasáže překladu budou v první části analýzy okomentovány z hlediska funkčnosti. V případě vyhodnocení překladatelských řešení jako nefunkčních kvůli dobové příznakovosti ve smyslu zastarávání budou vytvořena řešení alternativní (označená VP).

Druhá část analýzy se však zaměří také na změny provedené jazykovými redakcemi při dalších tištěných vydáních. Přestože povídka byla přeložena pouze jednou, Dorůžkův překlad vyšel v tištěné podobě znovu již v roce 1970 ve sbírce *Velký Gatsby a jiné příběhy jazzového věku* a poté v roce 2006 ve sbírce *Bláznivá neděle a jiné povídky*; na těchto vydáních nakladatelstvím Odeon (které vzniklo ze SNKLU) se překladatel přímo podílel. Po jeho smrti v roce 2013 ještě vydalo povídku v roce 2016 ve sbírce *Bláznivá neděle a jiné povídky* nakladatelství Naše Vojsko, poprvé bez překladatelova podílu na tištěné edici. Všechny tištěné verze budou tedy porovnávány s původním vydáním z roku 1964 a budou okomentovány rozhodnutí o změnách a jejich konzistentnost. Jak uvádí Zehnalová (2010, s. 231), odpovědnost za výslednou podobu překladu nenese pouze překladatel, ale i korektor a redaktor, obzvlášť v oblasti jazykové normy. Pro práci zabývající se zastaráváním překladu je tedy přínosné zkoumat, jak se sám překladatel mohl podílet na změnách v jednotlivých vydáních, a jak tyto změny pokračují i bez jeho vlivu.

Třetí část analýzy pak naváže na předchozí komentáře a podrobněji se zaměří na ostatní případy objevené při porovnání původního díla a Dorůžkova překladu z roku 1964. Jedním z typů komentovaných částí budou i tzv. překladatelská neporozumění, která jsou podle Levého způsobená buď neschopností překladatele představit si skutečnost, nebo mylnými významovými spoji navozenými jazykem originálu (2012, s. 53). Přestože tvoří menší část komentáře, jejich relevance pro rozbor je umocněna tím, že jazykové redakce dalších vydání

(1970, 2006, 2016) – kromě druhého nákladu v SNKLU (1965) – nečinily změny pouze na úrovni typografické a pravopisné.

Cílem práce tedy není kritické hodnocení Dorůžkova překladu, ale analýza problematiky funkčnosti stárnoucího překladu s názornými ukázkami, včetně rozboru pokusů o úpravy podle vývoje jazykové normy při jeho novějších vydáních a poukázání na potřebu komplexního přístupu k původnímu dílu i znovuvydávání přeloženého díla.

1. Stárnutí překladu a jeho funkčnost

Analýza a hodnocení překladu vychází podle Levého nutně z určité představy o tom, čím má překlad být (2012, s. 36). Levý tuto představu popisuje jako závislou na určitém filozofickém názoru, který je sám o sobě historicky vázaný (Ibid.). Nordová (1991, s. 28) překlad definuje jako proces vytváření funkčního cílového textu, kterého s textem výchozím spojuje zamýšlená nebo požadovaná funkce (neboli skopos). V rámci teorie skoposu je tedy nefunkčnost překladu klíčovým parametrem pro určení zastarání překladu. Následující podkapitoly představí definice stárnutí a zastarávání překladu v československé translatologii, odkáží na dvojí normu překladu podle Levého (2012) v kontrastu s důrazem na sémantickou a stylistickou ekvivalenci, jak ji mimo jiných popisuje Richterek (1997), a shrne možná odůvodnění zastarávání překladu včetně odůvodnění jeho odlišnosti u jednotlivých překladových děl.

1.1. Definice stárnutí a zastarávání překladu

Popovič zahrnul ve své publikaci *Teória umeleckého prekladu: Aspekty textu a literárnej metakomunikácie* (1975) pojem „stárnutí překladu“ do stručného výkladového registru termínů. Definoval jej zde jako „změnu literárních konvencí, v rámci kterých vznikl a vnímal se překlad“ [1] (s. 287).

Hrala ve svém článku *Zastarávání překladů jako obecný problém* (2004) uvádí, že termín zastarávání je vhodnější, neboť odkazuje na nevyhovování požadavkům, nikoliv na přirozený proces, jakým je stárnutí (s. 160). Pokud je něco nazváno zastaralým, jedná se o věc, která už „není zcela vhodná“ a „není schopna náležitě plnit svou funkci“ (Ibid). Taková věc je dle něj při publikování naprosto běžná; Hrala však upozorňuje na to, že překlady bez markoposunů zastarávají rychleji (Ibid.). Makroposuny zde myslí posuny na úrovni makrostylistiky textu, přičemž Popovič makrostylistiku definuje jako „rovinu vyšších sémantických rovin v textě překladu“[2], která sahá „až k představě textu jako celku“[3] (1983, s. 187). Popovič tyto makroposuny řadí mezi posuny druhové (1975, s. 282) a považuje za ně adaptaci, lokalizaci a aktualizaci (s. 288).

[1] zmena literárnych konvencií, v rámci ktorých vznikol a vnímal sa preklad
[2] rovina vyšších sémantických rovín v texte prekladu
[3] až k predstave textu ako celku

1.2. Normy překladu

Levý ve své kapitole *Estetické problémy překladu* (*Umění překladu*, 2012) píše o uplatňování dvou norem ve vývoji reprodukčního umění, mezi které patří i překlad. Jedná se o normu „uměleckosti" a normu reprodukční, tím pádem o protiklad požadavku krásy na straně jedné a požadavku věrnosti a výstižnosti straně druhé (s. 82). Zároveň však dodává, že tato dvojí norma přispívá k dohadům o hodnotě překladů, neboť „krása a věrnost bývají často stavěny do protikladu, jako by se vylučovaly" (s. 85).

Richterek podporuje přechod pozornosti teorie i praxe uměleckého překladu od tohoto protikladu (a pokusů jej kodifikovat) spíše k požadavkům sémantické a stylistické ekvivalence (1997, s. 310). Uvádí, že tento důraz na význam, který podle Mathauserové sahá až do samotných počátků slovanského písemnictví v překladu (1986, s. 31), by se měl objevit při určování stárnutí překladu v podobě normy, kterou definuje jako „adekvátní míra sémantické ekvivalence, která garantuje co nejvyšší zachování invariantních hodnot originálu" (1997, s. 318). Richterek také podle Vilikovského (1984, s. 89) uvádí, že cílem moderního uměleckého překladu není primárně reprodukce jazykových prostředků, ale přenos informace, kterou vyjadřují.

1.3. Důvody pro zastarávání překladu

Levý přichází s tezí o rychlejším zastarávání překladu než původního díla (2012, s. 73). Jako důvody uvádí možné překladatelovo používání slohových prostředků běžných v jeho mládí (Ibid.) a v případě českého jazyka i jeho rychlý vývoj, přičemž uvádí, že „čím rychleji se národní jazyk vyvíjí, tím rychleji překlady zastarávají" (s. 95). Zdůrazňuje, že například vyjadřovací prostředky hovorové tak mohou v průběhu času svou hovorovost ztratit, případně se dokonce stát archaismy (s. 111).

Richterek upozorňuje, že kromě tohoto vývoje cílového jazyka souvisí problematika zároveň s tím, že žádný překlad nemůže postihnout veškerý obsah původního díla včetně všech informací a souvislostí (1997, s. 312). Poukazuje tím na Vilikovského tezi, že „na překladě nestárne jazyk, ale interpretace", respektive že „nám nepřekáží to, co překladatel řekl, ale co si u toho myslel" (1984, s. 89). I Vilikovský souhlasí s Levým v nespornosti většího vlivu časového odstupu u přeložených textů a zmiňuje dle něj všeobecně platný předpoklad vlivu vývoje jazyka (s. 88), zároveň však upozorňuje právě na důležitost změny literárního kontextu a tím pádem interpretačních postupů (s. 89). Žádný překlad tedy podle něj nemůže být považován za definitivní, dokud trvá nejen jazykový, ale i literární vývoj (Ibid.), na což ostatně

naráží i Popovič v jeho označení příčin stárnutí překladu, tedy „změny komunikačního kontextu příjemců“[4] a „změny ve vývoji jazyka a stylu“[5] (1983, s. 260).

Důvody, proč se situace u jednotlivých překladů liší, mohou tedy souviset jednak s tempem vývoje jazyka, přičemž podle Levého se slovanské jazyky vyvíjely rychleji než například francouzština nebo angličtina (2012, s. 95), a jednak s množstvím sémantického podtextu díla, protože podle Richterka právě u nich může „dobový kontext pozměnit hierarchii významových hodnot“ (1997, s. 312). Levý poznamenává, že na umělecká díla je nahlíženo zorným úhlem své doby, a že intenzivněji čtenář vnímá hodnoty ideově nebo esteticky blízké (2012, s. 46). Také představuje koncept překladovosti jako samostatné hodnoty a upozorňuje, že z literárněhistorického hlediska se u překladu můžeme dívat na jeho životnost a jeho vývojovou platnost (s. 98). Je také příznačné zde zmínit, že podle Levého platí, že čím dokonaleji překladatel poznal původní text, tím důsledněji zvládne předurčovat výběr překladatelských řešení (s. 81).

[4] zmeny komunikačného kontextu príjemcov
[5] zmeny vo vývine jazyka a štýlu

2. Analyzované dílo v originále: Babylon Revisited

Tato kapitola představí povídku *Babylon Revisited*, která je předmětem analýzy, v anglickém originále. Vzhledem k dvojí podobě názvu v češtině bude dále odkazovat na anglický text původním názvem. Nejprve se zaměří na osobnost autora povídky F. Scotta Fitzgeralda a krátce shrne jeho život a literární tvorbu. Následně bude přiblížena konkrétně povídka *Babylon Revisited* a okolnosti jejího vzniku. Jedná se o dílo silně propojené s Fitzgeraldovým osobním životem, proto je důležité před rozborem tyto okolnosti zmínit. Dále bude okomentováno množství existujících publikovaných verzí povídky, přičemž zde bude věnována pozornost zejména rozdílu mezi Fitzgeraldovým původním manuskriptem, prvním vydáním v roce 1931 v časopisu *Saturday Evening Post* a prvním knižním vydáním z roku 1935 ve sbírce *Taps at Reveille,* které sloužilo jako předloha pro další publikace. Právě díky těmto rozdílům je možné určit, že mezi tato vydání převzatá z *Taps at Reveille* patřila i anglická předloha pro analyzovaný překlad do češtiny obsažená v souboru *The Diamond as Big as the Ritz* (rok vydání předlohy není u překladu z roku 1964 uveden) a patří mezi ně i vydání sbírky *Babylon Revisited* (2023) použité při analýze. Práce se dále bude věnovat místě povídky v díle autora a ve světové literatuře. Pokud není uvedený jiný zdroj, pochází informace o dílech z bibliografické databáze Národní knihovny ČR.

2.1. Autor: F. Scott Fitzgerald

Autorem analyzované povídky je významný americký spisovatel Francis Scott Key Fitzgerald (1896–1940). Stal se synonymem „jazzového věku“, přičemž tento pojem sám vytvořil pro soubor povídek o bouřlivých dvacátých letech ve Spojených státech (Bruccoli, 2007, s. 6). Fitzgerald nedostudoval Princeton a v roce 1917 narukoval, ale válka skončila dřív, než dokončil výcvik (s. 4). Na základně v Alabamě se však seznámil s osudovou ženou svého života, Zeldou Sayreovou, která se později stala jeho manželkou (Ibid.).

V roce 1919 začal svou literární kariéru jako autor krátkých příběhů, kterých za svůj život napsal přes 160 (Dorůžka, 2006, s. 444). Publikoval ze začátku zejména v *Saturday Evening Post*, téměř přes noc ho pak proslavil jeho první román *This Side of Paradise* (*Na prahu ráje*), který vyšel v březnu 1920 (Bruccoli, 2007, s. 5). S nově nabytou slávou si v roce 1921 vzal Zeldu a narodila se jim dcera Scottie. Druhý román *The Beautiful and Damned* (*Krásní a prokletí*) z roku 1922 vyvolal smíšené ohlasy a třetí román *The Great Gatsby* (*Velký Gatsby*) se sice později stal autorovým nejznámějším a nejuznávanějším dílem, avšak po vydání v roce 1925 nebyl komerčním úspěchem (Bruccoli, 2007, s. 6).

Fitzgerald dál psal desítky povídek, aby pomáhal rodině z finančních problémů; *Babylon Revisited* byla jednou z prvních povídek, kterou napsal po Zeldině nervovém zhroucení v roce 1930, které jej ještě více finančně zatížilo (Tate, 2007, s. 21). V roce 1934 vycházel na pokračování (a následně byl vydán v knižní podobě) jeho čtvrtý román *Tender is the Night* (*Něžná je noc*), ale Fitzgerald zemřel v roce 1940 s pocitem selhání (Bruccoli, 2007, s. 9). V roce 1941 byl ještě posmrtně vydán jeho pátý román *The Last Tycoon* (*Poslední magnát*), ale k jeho rehabilitaci jako jednoho z nejzajímavějších literátů takzvané ztracené generace došlo až v padesátých letech (Bruccoli, 2007, s. 10). Jak uvádí přední odborník na Fitzgeralda Matthew Bruccoli, jeho život a dílo se zmítalo pod vlivem velkých aspirací, literatury, Princetonu, Zeldy a alkoholu (2007, s. 3).

2.2. Babylon Revisited

V dubnu 1930 se poprvé nervově zhroutila Fitzgeraldova manželka Zelda. Začala se léčit ve Švýcarsku, ale dcera Scottie zůstala u vychovatelky v Paříži; Fitzgerald cestoval mezi oběma a přerušil práci na delších projektech, aby mohl rodinu podpořit prodejem povídek do novin (Bruccoli, 2007, s. 8). V této napjaté osobní situaci napsal v prosinci 1930 příběh *Babylon Revisited*, který je s těmito pohnutými událostmi propojený (Tate, 2007, s. 20).

Babylonem, do kterého se navrací hlavní postava Charles Wales, je v povídce *Babylon Revisited* Paříž. Charlie se navrací do města, kde žil s manželkou během divokých dvacátých let, aby se pokusil získat zpět na výchovu jejich dceru Honorii. Osmiletá dívka žije u tety a strýce Petersových. Ti se stali jejími poručníky poté, co matka Helena zemřela v době, kdy se Charlie léčil s alkoholismem. Marion Petersová ale není přesvědčená, že Charlie je připraven dceru vychovávat, a domnívá se, že byl spoluzodpovědný za Helenin špatný psychický stav a následnou smrt. Na začátku příběhu Charlie navštíví bar v Ritzu a zanechá v něm adresu pro jednoho ze starých známých, Duncana Shaeffera. Poté, co se mu podaří Marion přesvědčit o předání Honorie, však Duncan společně s Lorraine Quarrelsovou přeruší večeři u Petersových a jejich výstup změní názor Marion. Charlie tedy opouští Paříž opět sám, přestože je přesvědčen, že by si to Helena přála jinak.

Strojopis této povídky s ručně dopsanými poznámkami přišel 2. ledna 1931 Fitzgeraldově literárnímu agentovi Haroldu Oberovi s prosbou autora o přepsání do publikovatelné podoby pro *Saturday Evening Post* a vytvoření kopie textu přes průklepový papír, aby ho mohl věnovat své švagrové Rosalind Sayreové (Daugherty, 2002, s. 6). Fitzgerald zdůraznil důležitost celé záležitosti, protože se jednalo o věc „založenou na skutečné hádce s mou švagrovou + musím

ji srovnat“[6] (Ibid.). Rosalynd žila s rodinou v Bruselu a reprezentovali Zeldu během její hospitalizace ve Švýcarsku v červnu 1930. Rosalynd Fitzgeraldovi v té době napsala, že by snad bylo lepší, kdyby Zelda „teď zemřela, než aby se vrátila do toho šíleného světa, který jste si spolu pro sebe vytvořili“[7] (Tate, 2007, s. 374). Ober vytvořil jednu kopii pro Rosalynd, ale žádnou další, a text poskytl editorovi *Saturday Evening Post* Thomasovi B. Costainovi (Daugherty, 2002, s. 6). Fitzgerald tedy u sebe neměl původní podobu povídky, protože jedinou kopii zaslal Rosalynd.

Saturday Evening Post za povídku zaplatilo 4000 dolarů a text před publikací upravilo; dvě nejvýznamnější změny se týkaly vyškrtnutí pasáží, které byly pro čtenářstvo publikace pravděpodobně považovány za příliš pobuřující (Daugherty, 2002, s. 6). Jednalo se o pasáž, ve které Charlie navštíví vystoupení Josephine Bakerové (s. 8), a o část závěrečné pasáže, ze které byla vyškrtnuta zmínka o Petroniovi, čímž byly hříchy Paříže stavěny nejen do podobenství s Babylónem, ale i s hříchy starověkého Říma (s. 10–11). Povídka vyšla 21. února 1932 a byla doprovozena ilustrací od Henrietty McCaig Starrettové. Na kresbě je Charlie vyobrazen v taxíku s Honorií, čímž publikace opět odvedla pozornost od pesimismu a alkoholismu hlavní postavy spíše k jeho roztomilé dceři (Tate, 2007, s. 325).

Problém pro Fitzgeralda nastal na jaře 1934, kdy začal připravovat povídku pro knižní vydání ve sbírce *Taps at Reveille* a neměl u sebe žádnou kopii originálu, protože jedinou poslal Rosalynd Sayreové. Pracoval tedy s upravenou verzí ze *Saturday Evening Post* a provedl další řadu úprav včetně zkracování pasáží nebo jejich úplného přepsání; kompletní seznam rozdílů poskytuje ve svém článku William White (1966). Povídková sbírka *Taps at Reveille* vyšla 20. března 1935. Jednalo se o poslední vydání povídky za dohledu autora a tedy o autorizovanou verzi příběhu, text však i přesto obsahoval několik typografických i dalších nedostatků, což přispělo k absenci jedné obecně uznávané autorizované verze textu (White, 1966, s. 451). Povídka již předtím vyšla v několika souborech ve stejné podobě jako v *Saturday Evening Post.* Novější soubory pak přebíraly verzi z *Taps at Reveille* s více či méně úpravami původních chyb a s dalšími změnami. Jednou z dalších neautorizovaných změn, která se objevila, je rozšíření věty „Everything wore out“ na „Everything else wore out“, které se v této chybné podobě objevuje například i ve sbírce *Babylon Revisited* vydané nakladatelstvím Penguin Classics z roku 2023, která je v současnosti dostupná v českých knihkupectvích a sloužila jako reference pro rozbor překladu. Kromě této změny a nekonzistentního převedení

[6] founded on a real quarrel with my sister-in-law + I have to square her
[7] rather she die now than escape only to go back to the mad world you and she have created for yourselves

francouzských pasáží textu však nebyl objeven žádný podstatný rozdíl, který by bránil v použití tohoto vydání při rozboru překladu.

V roce 1940 Fitzgerald napsal scénář inspirovaný touto povídkou pod názvem *Cosmopolitan*, ale film nikdy nešel do produkce (Tate, 2007, s. 22). Nezávislý producent Lester Cowan, který Fitzgeraldovi zaplatil 1000 dolarů za práva a slíbil 500 týdně za práci na scénáři, nakonec práva prodal (údajně za 40 000 dolarů) v roce 1954 studiu MGM, které materiál s jiným scénářem adaptovalo jako *The Last Time I Saw Paris* (Tate, 2007, s. 50). Oba scénáře se však zásadně lišily od původního děje díla.

Fitzgerald v roce 1939 v dopise literárnímu agentovi Kennethu Littaureovi píše o *Babylon Revisited* jako o smrti svých mladých iluzí, které se zrodily při psaní *This Side of Paradise* (Tate, 2007, s. 277). Jak píše ve své recenzi Seymur L. Gross, sny v Babylonu se liší od snů Jaye Gatsbyho, protože „neodplouvají sladce do smutných vzpomínek, ale přerůstají v noční můry nenávratných ztrát, které za sebou zanechávají jen zmar a hrůzné pokroucené tvary na zdecimovaných pláních babylonského zajetí“[8] (1963, s. 128–129). Gross vnímá tragédii povídky v Charlieho neúspěchu získat zpět svou dceru, přestože se polepšil (s. 130); Tateová ale upozorňuje, že Charlie sám svými činy přispěl k neúspěchu své nápravy (Tate, 2007, s. 21). Fitzgeraldovi se opět podařilo představit protagonistu, který se snaží přetvořit sám sebe na základě vlastních představ (Berman, 2009, s. 13), ale nemůže zabránit proplétání minulosti a přítomnosti (s. 3). Když se Charlie snaží zabránit Duncanovi a Lorraine vstoupit do salonu Petersových, přistoupí k nim, jako by se je snažil vytlačit zpátky na chodbu; podle Bermana je to však jeho vlastní minulost, kterou se snaží zatlačit zpět (s. 134).

3. Analyzované dílo v češtině: Znovu v Babylóně

Tato kapitola představí povídku *Babylon Revisited*, která je předmětem analýzy, v českém překladu pod názvem *Znovu v Babylóně* / *Znovu v Babyloně*. Vzhledem k dvojí podobě názvu v češtině bude odkazovat na překlad jeho původním názvem (s dlouhým ó). Nejprve se zaměří na osobnost překladatele, Lubomíra Dorůžky, a krátce shrne jeho život a překladatelskou tvorbu. Detailněji přiblíží konkrétně jeho práci na překladech děl F. Scotta Fitzgeralda včetně povídky *Znovu v Babylóně* a jeho podílu na vydávání povídky v češtině. Práce představí detailně okolnosti vydání první verze překladu nakladatelstvím SNKLU ve dvou nákladech (1964 / 1965) a následně zmapuje všechna další tištěná vydání povídky,

[8] do not drift sweetly into sad memories, but erupt into nightmares of irrevocable loss, leaving only the waste and horror of the twisted shapes that lie on the decimated plains of the Babylonian Captivity

která budou zároveň také předmětem analýzy. Pokud není uvedený jiný zdroj, pochází informace o dílech z bibliografické databáze Národní knihovny ČR.

3.1. Překladatel: Lubomír Dorůžka

Autorem jediného překladu povídky *Znovu v Babylóně* do češtiny je muzikolog, hudební publicista a překladatel Lubomír Dorůžka (1924–2013). Byl celoživotním přítelem Josefa Škvoreckého a s ním také vytvořil nejznámější část své tvorby. Uspořádali spolu několik sborníků, konkrétně *Americkou lidovou poezii* a dále publikace o jazzové hudbě, na kterou byl Dorůžka odborníkem. Ve svých pamětech píše Dorůžka o společném překládání z angličtiny se Škvoreckým, při kterém si knihy rozdělovali, každý z nich přeložil svou část a následně spolupracovali, dokud nevznikla konečná podoba překladu (2020, s. 299–300). Uvádí, že překlady podepisovali podle vlastní preference autorů, a tak například Hemingwayovo *Sbohem, armádo!* vyšlo pod jménem Škvoreckého a právě díla Fitzgeraldova pod jménem Dorůžkovým (s. 300). Takto se Dorůžka podílel i na překladech autorů Henryho Jamese nebo Williama Faulknera. Kromě samotných překladů se také účastnil samotného výběru textů a psal k nim úvody nebo doslovy; v roce 1960 vyšel jeho překlad Fitzgeraldova nejznámějšího díla *Velký Gatsby*, ke kterému později psal i vysvětlivky, a v roce 1964 byla poprvé vydána v češtině povídka *Znovu v Babylóně* ve sbírce povídek *Diamant velký jako Ritz*, na jejímž sestavení se Dorůžka podílel.

Během sedmdesátých let Dorůžka utlumil svou činnost překladatelskou a věnoval se více hudbě a hudební publicistice, přičemž celý život pracoval ve vydavatelství Supraphon (Dorůžka, 2020, s. 474). Své jméno se tedy rozhodl vypůjčit pro překlady zakázaných autorů, konkrétně Dalibora Plichty a Františka Vrby (Rachúnková, 1992, s. 233). Za Plichtu a Vrbu byl podepsaný pod detektivními příběhy a za Vrbu i pod českým překladem *Hobita* od J. R. R. Tolkiena (Dorůžka, 2020, s. 473). „Pokrývat“ takto zakázané autory byla riziková záležitost, o které podle Dorůžky někdy nevěděla ani redaktorka, ale pouze on a skutečný autor (Ibid.). Se Škvoreckým měl také Dorůžka společný pseudonym Josef Benda, pod kterým napsali libreto pro Československý rozhlas. Roku 1999 obdržel cenu F. X. Šaldy za celoživotní dílo.

3.2. Znovu v Babylóně

Povídka vyšla v češtině vždy s Lubomírem Dorůžkou uvedeným jako překladatelem a vždy v povídkovém souboru. Tabulka 1 obsahuje přehled těchto tištěných vydání.

Tabulka 1

Název souboru	Překlad povídky	Rok vydání	Nakladatelství	Poznámka
Diamant velký jako Ritz	Lubomír Dorůžka	1964, 1965	SNKLU	doslov František Vrba
Velký Gatsby a jiné příběhy jazzového věku		1970	Odeon	
Bláznivá neděle a jiné povídky		2006	Odeon	ediční poznámka Lubomír Dorůžka
Bláznivá neděle a jiné povídky		2016	Naše Vojsko	

Překlad *Znovu v Babylóně* vznikl pro soubor *Diamant velký jako Ritz* vydaný v Praze v roce 1964 Státním nakladatelstvím krásné literatury a umění a Lubomír Dorůžka není uveden pouze jako překladatel a autor vysvětlivek pod čarou, ale také jako jediný autor výběru povídek. Pro překlad povídky je uvedená jako verze anglického originálu sbírka *The Diamond as Big as the Ritz and other stories* vydaná nakladatelstvím Charles Scribner's Sons v New Yorku, ale chybí rok vydání sbírky, pro rozbor tedy nebylo možné přesnou verzi originálu dohledat. Na rozdíly mezi touto předlohou a verzí anglického textu zvolenou pro rozbor z roku 2023 upozorňuje analýza na relevantních místech. Soubor *Diamant velký jako Ritz* byl vydán ještě v druhém nákladu o rok později, ale tento náklad se od prvního nijak neliší. Soubor obsahuje povídky *První máj*; *Diamant velký jako Ritz*; *Ach, rusovlasá kouzelnice!*; *„To nejrozumnější“*; *Zimní sny*; *Jak si Grétička dala dvakrát dvacet* a *Znovu v Babylóně* přeložené Lubomírem Dorůžkou a povídky *Tulipán*; *Velbloudí zadek* a *Podivuhodný případ Benjamina Buttona* přeložené Zdeňkem Urbánkem. Součástí publikace je doslov od Františka Vrby nazvaný *Autor jazzového věku*, ve kterém popisuje konkrétně povídku Znovu v Babylóně jako „konec celé jedné éry“ (s. 271). Odpovědnou redaktorkou byla Eva Masnerová.

V roce 1970 vyšla povídka v souboru *Velký Gatsby a jiné příběhy jazzového věku* pod novým jménem bývalého SNKLU, nakladatelství Odeon. Tato verze obsahuje romány *Velký Gatsby* a *Poslední magnát* v Dorůžkově překladu, poté všechny povídky ze souboru *Diamant velký jako Ritz* (1964) a navíc ještě povídky *Bohatý chlapeček*; *Tři hodiny do příštího letadla*; *Svatba*; *Dvě křivdy*; *Vlastenecký kraťas* a *Dvě zašlé slávy* (všechny v překladu Zdeňka Urbánka). Tato publikace neobsahuje žádný doslov a odpovědnou redaktorkou byla opět Eva Masnerová.

Až v roce 2006 vyšla povídka znovu v tištěné podobě, a to poprvé pod názvem *Znovu v Babyloně* s krátkým o. Jednalo se o vydání sbírky *Bláznivá neděle a jiné povídky* nakladatelstvím Odeon, které obsahuje pouze některé povídky obsažené ve sbírce z roku 1964, a to Dorůžkovy *První máj*; *Diamant velký jako Ritz*; *„To nejrozumnější“*, *Zimní sny* a *Znovu v Babyloně* a Urbánkův *Podivuhodný případ Benjamina Buttona*. Dále soubor obsahuje povídky *Kostky, boxery a kytara*; *Krátká cesta domů*; *V tvých letech*; *Nežádoucí*; *Takový pěkný pár*; *Bláznivá neděle*; *Dejte vařit vodu – hodně vody*; *Poslední polibek* a *Draze milovaný* v překladu Aleny Jindrové-Špilarové a povídky *Jákobův žebřík*; *Ta poslední kráska Jihu*; *Plavci*; *Hotelové dítě*; *Obchodník Finnegan* a *Ztracené desetiletí* v překladu Vlasty Dvořáčkové. Soubor neobsahuje žádnou povídku přidanou ve výběru z roku 1970 a i povídku *Znovu v Babyloně* přebírá z původního vydání z roku 1964, což je možné určit kvůli nepřevzetí změn z novější verze. Součástí publikace je ediční poznámka přímo od Lubomíra Dorůžky, kde připomíná nedostupnost původních souborů na knižním trhu a tedy potřebu nového vydání Fitzgeraldových nejdůležitějších povídek; konkrétně v povídce Znovu v Babyloně zdůrazňuje motiv „daně, která se platí za neodpovědné úseky života“ (s. 444). Odpovědným redaktorem byl Jindřich Jůzl a technickým redaktorem David Dvořák.

V době napsání této práce bylo posledním tištěným vydáním povídky to z roku 2016 nakladatelstvím Naše Vojsko, opět v souboru *Bláznivá neděle a jiné povídky* a opět pod názvem *Znovu v Babyloně* s krátkým o. Tato publikace obsahuje stejné povídky jako ta z roku 2006 a přebírá nejnovější verzi povídky *Znovu v Babyloně* s dalšími vlastními úpravami. Jazykovou redakci měla na starosti Magdalena Kořínková a technickým redaktorem byl Miroslav Romanovský.

Znovu v Babylóně tedy vyšlo v češtině celkem čtyřikrát, přičemž překlad vznikl pro sbírku *Diamant jako Ritz* v roce 1964, ze které povídku převzal další soubor z roku 1970. Opět do původního překladu pak zasahovalo úpravami vydání z roku 2006, které poté pro vlastní úpravy převzalo vydání z roku 2016. Tato návaznost je důležitá pro Analýzu 2, která se zabývá rozdíly mezi jednotlivými verzemi, protože pomáhá vysvětlit opakování určitých rozdílů.

4. Metodologie

Analýza se skládá ze tří částí, přičemž hlavní náplň práce obsahuje Analýza 1, která se zabývá zastaráváním překladu. Při první fázi rešerše, tedy jemném srovnávání předlohy s překladem, jak doporučuje Levý (2012, s. 185), však byly objeveny další případy a obdržely vlastní komentář.

Celá Analýza 2 se věnuje pouze rozdílům mezi jednotlivými verzemi překladu, které byly objeveny náhodou při porovnání předlohy s vydáním překladu v roce 2016, momentálně dostupným na knižním trhu. Následně bylo tedy vypracováno porovnání nejen s původním vydáním povídky v roce 1964, ale i s vydáními z let 1970, 2006 a 2016, o kterých již hlouběji pojednává kapitola Znovu v Babylóně.

Analýza 3 se poté zaměří na ostatní případy odhalené při prvotním srovnání textů. Levý upozorňuje, že nekvalitní analýzy jsou spíše jen náhodnými poznámkami o překladu (2012, s. 36). Analýza 3 tedy opět ke komentáři přistoupí raději systematicky rozdělením případů do jednotlivých jazykových rovin. Zmíní řešení, která vyhodnotila jako nepozornosti nebo významové omyly, které však, jak píše Levý, nejsou pro oblast překladu příliš poučné, neboť slouží maximálně jako důkazy nedostatečné jazykové znalosti nebo pečlivosti konkrétního překladatele (2012, s. 185). Pro práci jsou zajímavé zejména ve světle Analýzy 2, která ukazuje, jak s těmito případy pracovaly další vydání překladu a jak do textu zasahovala, případně která zmíněná řešení neupravovala. Přínosnějším obsahem Analýzy 3 jsou však případy odhalené komplexním náhledem na původní i přeložený text, například rozbor anaforického odkazování, výstavby vět a přehlížených lexikálních paralelismů. Tato část rozboru neobsahuje pouze řešení, ke kterým nabízí alternativní VP, ale také pohled na překladatelova řešení ukazující právě jeho jazykové kvality a pečlivost.

Verze *Babylon Revisited* zvolená pro rozbor byla vydaná v roce 2023 nakladatelstvím *Penguin Classics*. Obsahuje název povídky a text rozdělený do pěti kapitol označených římskými číslicemi; tato edice vychází z poslední autorizované verze povídky z roku 1935 ve sbírce *Taps at Reveille*, která se liší od prvního vydání povídky v periodiku *Saturday Evening Post* v roce 1931. Podle těchto rozdílů v textu samotném bylo možné identifikovat právě až verzi z roku 1935 jako předlohu pro verzi vydanou ve sbírce z neznámého roku *The Diamond as Big as the Ritz*, se kterou Dorůžka pracoval při tvorbě překladu, o čemž již pojednává kapitola Babylon Revisited. Tato kapitola také již shrnula, že kromě změny jedné věty a nekonzistentního převedení francouzských pasáží textu nebrání žádný podstatný rozdíl

použití tohoto vydání při rozboru překladu, přičemž na tyto rozdíly bude při analýze opět upozorněno.

Všechna vydání českého překladu podrobené rozboru obsahují název povídky, text rozdělený do čtyř kapitol (nikoliv pěti) a vysvětlivky pod čarou. Rozdíly mezi jednotlivými verzemi překladu v textu samotném budou předmětem Analýzy 2 a rozdíl v členění pak předmětem Analýzy 3.

Všechny příklady z původního a přeložených textů jsou identifikovány pomocí čísel stran z příslušných vydání; jejich řazení je v tabulkách lineární, objevují se tedy v takovém pořadí, jako ve zdrojovém textu (pokud není tabulka rozdělena jinak). Kapitalizace slov je zachována a může se u jednotlivých textů lišit. V případě, že je komentován celý obsah pole tabulky, není nijak zvýrazněn; pokud je však rozebíraný LP uveden s okolními prostředky pro lepší porozumění analýze, je relevantní část původní verze, českého překladu i vlastního překladu zvýrazněna žlutou barvou. V Analýze 2 byla pro snadnější orientaci mezi jednotlivými verzemi překladu ke každé novější verzi přiřazena konkrétní barva zvýraznění; fialová pro verzi z roku 1970, zelená pro verzi z roku 2006 a tyrkysová pro verzi z roku 2016. Při odkazování na jednotlivé příklady v textu jsou slova uvedena v uvozovkách, pouze při odkazování na zdroje hesel ve slovnících jsou slova uvedena kurzívou.

Analýza používá řadu zkratek, jejichž komplexní přehled je uveden v přiloženém Seznamu zkratek. Jedná se zejména o zkratky názvů jednotlivých slovníků (ASSČ, CD, IJP, SSČ, SSJČ) a zkratky pro práci s korpusem (ČNK, IPM, WaG). U slovníků a aplikace KonText uvádí rozbor jako zdroje jednotlivá hesla, u aplikace Slovo v kostce (WaG) pak konkrétní slova. Pro odkazování na verzi původního textu použitou pro rozbor z roku 2023 se používá zkratka BR23, odkazující na název povídky a rok vydání. Stejnou logikou jsou označeny jednotlivé překladové verze jako Bó64, Bó70, Bo06, a Bo16.

5. Analýzy překladu

5.1. Analýza 1: zastarávání překladu

Tato část analýzy se zaměří na problematiku dobové podmíněnosti překladatelských řešení. Jednotlivé případy představí nejprve z hlediska celkové starší překladatelské metody a následně podle úrovní jazykových rovin.

5.1.1. Analýza zastarávání překladu s přihlédnutím k starší překladatelské metodě

Práce již pojednala o dvojí normě překladu podle Levého (2012, s. 82), jejíž respektování řadí Zehnalová společně s přímostí a úplností překladu mezi základ současné překladatelské metody (2020, s. 96). Při analýze práce překladatele a metod, které zvolil, je však nutné vnímat je v kontextu překladatelských metod dobových (s. 20). U Dorůžkova překladu Velkého Gatsbyho demonstruje Zehnalová dobovou podmíněnost překladatelské metody na použití počeštěných podob křestních jmen některých postav (s. 163) a na překladu zeměpisných názvů (s. 128).

Dorůžkův překlad povídky *Znovu v Babylóně* však nepředstavuje tuto starší překladatelskou metodu v oblasti křestních jmen a zeměpisných názvů, protože jsou ponechána v původní podobě. Nedochází zde k použití české podoby u žádného z křestních jmen kromě nekonzistentního použití překladové verze „Honorie“ pro jméno „Honoria“; o překladu přezdívky „the Snowbird“ jako „naše Pěnkavička“ dále pojednává Analýza 3. Zároveň nedochází k překládání francouzských názvů, a to ani u částí netvořených vlastními jmény.

Tabulka 2

BR23	**Bó64**
We think Honoria's a great little girl too (203)	Však Honoria je taky báječná holčička (249)
whether Honoria was most like him or her mother (205)	je-li Honorie podobnější jemu nebo své matce (249)
Honoria looked at her father expectantly (208)	Honorie se s očekáváním podívala na otce (251)
Honoria bobbed politely (211)	Honoria udělala zdvořilé pukrle (253)
At the Empire, Honoria proudly refused to sit upon her father's folded coat (211)	V Empiru Honoria hrdě odmítla sednout si na otcův složený kabát (253)
she wanted Honoria to be with him (220)	chce, aby Honoria byla s ním (259)
Honoria rose and ran around the table (229)	Honorie vstala a oběhla stůl (264)

Tabulka 2 ukazuje, že pouze ve třech výskytech jména „Honoria“ v prvním pádu z celkových sedmi výskytů překladatel zvolil řešení „Honorie“. To se objevuje v překladu ještě dvakrát v případech použití jména ve druhém pádě, což mohlo přispět k přehlédnutí této nekonzistence.

Tabulka 3

BR23	**Bó64**
Boulevard des Capucines (201)	Boulevard des Capucines (247)
Rue Palatine (202)	rue Palatine (248)
toward Montmartre, up the Rue Pigalle into the Place Blanche (205)	k Montmartru, po rue Pigalle na place Blanche (250)
up in the Rue Blanche (206)	na rue Blanche (250)
in the Rue Saint-Honoré (208)	na rue Saint-Honoré (251)
Rue Palatine (208)	rue Palatine (252)
a walk down the Rue Bonaparte (220)	procházka po rue Bonaparte (259)

Tabulka 3 ukazuje, že překladatel francouzské názvy ponechal v původní podobě; „rue“ na místě ulice, „place“ na místě náměstí a „Boulevard“ jediné kapitalizované jako součást názvu bulváru. Levý upozorňuje, že nahrazením cizího jazyka (jako francouzštiny v anglickém textu) češtinou dochází k ochuzení o charakterizační hodnotu (2012, s. 116). Pro překladatele bylo tedy výhodné zanechat francouzské prvky v těchto případech, kdy jsou pro čtenáře srozumitelné díky souvislostem, přičemž k tomuto řešení také Levý vybízí (Ibid.). Řešení problematiky cizího jazyka v textu pomocí PPČ se bude následující oddíl analýzy.

5.1.2. Analýza zastarávání překladu na úrovni typografie a pravopisu

Na úrovni typografie a pravopisu se analýza zaměří na překladatelovu práci s poznámkami pod čarou, na podoby zápisu v jiné než současné normě a na grafické paralelismy.

Znovu v Babylóně, stejně tak jako všechny uvedené povídky v souboru *Diamant velký jako Ritz* (1964), obsahuje poznámky pod čarou, které čtenáři poskytují překlad francouzských pasáží textu (kromě zeměpisných jmen uvedených v Tabulka 3). Původní text PPČ neobsahuje, bylo tedy na překladateli zvolit, které výrazy českému čtenáři přiblíží; jejich výčet je obsahem Tabulka 4. Uvádění překladu ve vysvětlivkách může být jedním ze způsobů převedení cizího jazyka v textu; toto řešení slouží pro případ, že čtenář nemá dostatečnou znalost cizího jazyka (Knittlová, 2010, s. 108). Zehnalová ve své analýze překladových verzí *Velkého Gatsbyho*

uvádí, že žádná z verzí neobsahuje vysvětlivky, a poznamenává, že současná tendence vysvětlivky neuvádět souvisí se současnou iluzionistickou metodou v českém překladu. Spekuluje o snaze nakladatelů ušetřit a snadném dohledávání informací na internetu jako dalších možných důvodech (2020, s. 160).

Tabulka 4

BR23	**Bó64**
chasseur (200)	*chasseurem** *Komorník (246)
strapontin (205)	*strapontin * *Sklápěcí sedadlo. (250)
brasserie (207)	*brasserie** *Pivnice. (251)
epinards, chou-fleur, haricots (207)	*epinards* a *chou-fleur* a mrkev a *haricots*** **Špenát, květák, fazole. (251)
'*Qu' elle est mignonne la petite! Elle parle exactement comme une Française.*' (207)	*„Qu' elle est mignonne la petite? Elle parle exactement comme une française*.“ *** ***„Jak je ta holčička rozkošná, mluví přesně jako Francouzska.“ (251)
pneumatique (222)	*pneumatique** *Expresní dopis potrubní poštou. (260)
the *bonne à tout faire* (225)	*bonne de toute faire** *Děvče pro všechno. (262)

Přehled všech PPČ v Tabulka 4 ukazuje, že překladatel u francouzských výrazů (a jedné celé věty) zachoval zápis s kurzívou a vytvořil PPČ s českým překladem. Kapitola Babylon Revisited se podrobněji věnuje původu drobných rozdílů mezi francouzskými pasážemi, které mají původ v množství anglických verzí textu. Analýza 3 dále komentuje konzistenci zápisu PPČ.

Na úrovni typografie a pravopisu analýza dále odhalila, že překladatelovo používání dobové formy českého jazyka vedlo ke zastarání textu kvůli přítomnosti zápisů v jiné

než současné normě; konkrétně se jedná o starou normu zápisu jednotek, slovo přejaté z angličtiny s menší mírou změny v pravopise, cizí slova psaná se [s], slovo psané s krátkou samohláskou a také lexikální prostředek psaný rozděleně, v současné normě psaný nerozděleně.

Tabulka 5

Rozebíraný prvek	**BR23**	**Bó64**	**VP**
stará norma zápisu jednotek	thirty thousand francs (201)	30.000 franků (247)	30 000 franků
slovo přejaté z angličtiny s menší mírou změny v pravopise	cocktail (204)	koktajl (249)	koktejl
cizí slova psaná se [s]	minimized (203)	seslabila (248)	zeslabila
	leaped to their feet (206)	vyskočil se židlí (250)	vyskočil ze židlí
	the president (223)	k presidentovi (261)	k prezidentovi
slovo psané s krátkou samohláskou	stumbled (204)	zajikl (249)	zajíkl
LP psaný rozděleně	after all (225)	konec konců (262)	koneckonců

VP v Tabulka 5 odstraňují neúmyslnou archaičnost použitím podoby LP, která je popsaná v IJP [výklad *Členění čísel, víceslovné číslovkové výrazy (typ 365, 2 582) a desetinná čísla*] nebo se vyskytuje v SSČ jako nepříznaková (hesla *koktejl*; *zeslabit*; *z*, *ze*; *prezident*; *zajíknout se*; *koneckonců*)

Poslední oblast, které se analýza na této úrovni věnuje, jsou grafické paralelismy neboli opakování stejných prostředků (v tomto případě na úrovni grafické). U povídky *Babylon Revisited* a překladu *Znovu v Babylóně* z roku 1964 analýza zkoumala paralelní použití středníků a pomlček.

Použití středníků se liší v anglickém a českém jazyce, tedy u výchozího a cílového jazyka analyzovaného textu. Mezitímco v angličtině se jedná o prostředek, který obvykle spojuje dvě věty souřadné (CD, heslo *semicolon*), v češtině středník pouze naznačuje obecně střední stupeň obsahové závislosti mezi částmi výpovědi a frekvence použití závisí na osobním stylu autora (IJP, heslo *středník*). Anglický text obsahuje 40 středníků a český překlad 25 středníků (podrobné rozdělení v Tabulka 6), překladatel tedy jejich častým zachováním usiloval o minimální posuny vůči originálu. Tento přístup lze chápat jako respekt vůči původnímu dílu a autorskému stylu (Zehnalová 2020, s. 211) daný také dobovou pozicí

překladatele v oblasti literárního překladu (Ibid.). Jak však ukazuje Tabulka 7, překladatel zároveň v patnácti případech využil jiných prostředků češtiny pro signalizaci vztahu mezi větami. V češtině stojí středník svou schopností rozdělit jazykové prostředky mezi čárkou a tečkou (IJP, heslo *středník*) a těmito znaménky také překladatel nejčastěji středník nahrazoval. V jedenácti případech se jednalo o tečku a ve třech případech o čárku. Jeden středník nahradil překladatel dvojtečkou a jeden úplně vynechal a následně nahradil na jiném místě ve větě. Kompletní přehled výskytu středníků se nachází v Příloha 1.

Tabulka 6

Počet středníků	**Výskyt**
40	**celkový počet v BR**
− 15	13 zrušeno v Bó64 bez jiného středníku ve větě
	2 zrušeny v Bó64 s jiným zachovaným ve větě
= 25	**celkový počet v Bó64**
	24 zachováno na stejném místě ve větě
	1 přesunutý na jiné místo ve větě
	0 v jiné větě

Tabulka 7

Počet zrušených středníků	**Překladatelské řešení**
− 11	rozdělení věty (nahrazení tečkou)
− 3	nahrazení čárkou
− 1	nahrazení dvojtečkou
− 1 + 1	úplné vynechání; nahrazení na jiném místě ve větě

Druhým typem zkoumaného grafického paralelismu je opakované použití pomlček. Interpunkční znaménko pomlčky (–) je potřeba nezaměňovat se znaménkem spojovníku (-), přičemž použití spojovníků v překladu se bude krátce věnovat Analýza 3. Jednou z funkcí pomlčky a zároveň jedinou přítomnou v analyzovaném textu je oddělování částí projevu (IJP, heslo *Pomlčka*). V Tabulka 8 je opět možné vidět, že překladatel většinou tento grafický paralelismus zachoval v rámci snahy o minimalizaci posunů vůči původnímu dílu, která se týkala jeho dobové pozice v literárním překladu (Zehnalová, 2020, s. 211). Celkový počet pomlček je 48 ve výchozím a 51 v cílovém textu. V překladu je tedy číslo vyšší, přestože počet odebraných pomlček je o jednu vyšší než přidaných (pět a čtyři), a to kvůli překladatelovu uvedení dvou pomlček za sebou na čtyřech místech v textu. Přehled odlišného výskytu pomlček v *Babylon Revisited* a *Znovu v Babylóně* (1964) se nachází v Příloha 2.

Tabulka 8

Počet pomlček	**Výskyt**
48	**celkový počet v BR**
− 5	5 odebráno v Bó64
+ 8	4 přidány v Bó64
	na 4 místech v Bó64 přidání druhé pomlčky
= 51	**celkový počet v Bó64**

5.1.3. Analýza zastarávání překladu na úrovni gramatické

Na této úrovni se analýza zaměří na gramatické jevy, které lze považovat za zastaralé, konkrétně použití konstrukce s tvary příčestí trpného, kondicionálu minulého a přechodníku přítomného. Dále analýza okomentuje fráze, které přispívají k vnímání textu jako zastaralého, konkrétně fráze se spojkou „li“ a fráze formulované jinak, než je běžné v současné normě. K dosvědčení tohoto zastarání použije buď jejich slovníkové definice, anebo ČNK, konkrétně nástroje WaG a KonText, které pomohou ukázat klesání použití LP v čase, porovnání s jinými LP a nízkou frekvenci používání LP.

Prvním z analyzovaných gramatických jevů, kterému je věnována Tabulka 9, je používání konstrukcí s tvary příčestí trpného. IJP uvádí, že tyto tvary jsou dnes významně upozaďovány používáním sponového slovesa „být“ a přídavného jména a že se postupem času stírá rozdíl ve významu těchto dvou konstrukcí, který spočíval v důrazu buď na děj/výsledný stav podmětu, nebo na vlastnost podmětu (výklad *Konkurence jmenných a složených tvarů přídavných jmen, konkurence přídavných jmen a příčestí trpného*). VP odstraňují překladatelovu neúmyslnou archaičnost použitím přídavného jména v složeném, nikoliv jmenném tvaru, případně nahrazením plnovýznamovým slovesem (o jehož použití se dále zmiňuje Analýza 3).

Tabulka 9

BR23	**Bó64**	**VP**
with due nicety (200)	veden smyslem pro slušnost (246)	vedený smyslem pro slušnost
dead (209)	mrtev (252)	mrtvý
Anxious (226)	Pln obav (263)	Plný obav
I’m in business (229)	Jsem zaměstnán (265)	Podnikám
absolutely sure (231)	naprosto jist (266)	naprosto jistý

Dalším analyzovaným jevem je použití kondicionálu minulého, jehož přehled je obsahem Tabulka 10. Čeština rozlišuje kondicionál přítomný a minulý. Kondicionál přítomný může značit podmíněnost děje, zdvořilost nebo přání [IJP, výklad *Podmiňovací způsob (byste, abyste, kdybyste), jakoby a jako by*]; kondicionál minulý může podle IJP značit „neuskutečnitelnost děje spočívající v tom, že daný děj v minulosti měl/mohl proběhnout jinak“, příručka však zároveň upozorňuje, že v současnosti se tento způsob prakticky nepoužívá a působí spíše jako prostředek zdůraznění nebo stylizace (Ibid.). V případě analyzovaného textu se tedy jedná pro současného čtenáře o stylizaci neúmyslnou a VP upravuje řešení na nepříznakové pomocí příslovce času nebo jen změnou na kondicionál přítomný.

Tabulka 10

BR23	**Bó64**	**VP**
he wished that he had (202)	si přál, aby to byl udělal (248)	si přál, aby to někdy udělal
It would have been hard for daddy (209)	Pro tatínka by to bývalo těžké (252)	Pro tatínka by to tenkrát bylo těžké
If you hadn't been in a sanitarium then, it might have helped matters (216)	Kdybys tenkrát nebyl býval v sanatoriu, mohlo to být jednodušší (256)	Kdybys tenkrát nebyl v sanatoriu, mohlo to být jednodušší
he could have endured (222)	nebyl by snesl (260)	nesnesl by

Při analýze bylo objeveno jedno použití přechodníku přítomného, který slouží k vyjádření současnosti dvou dějů (IJP, heslo *Přechodníky*) a pomohl tak opět překladatelovi zachovat v překladu strukturu co nejpodobnější originálu. Jak však uvádí IJP, dnes má tento prostředek již knižní až archaický charakter a v uměleckém stylu může sloužit i jako prostředek úsměvné ironie (Ibid.). Proto VP v Tabulka 11 navrhuje slovesné řešení bez použití tohoto v současné normě příznakového prostředku.

Tabulka 11

BR23	**Bó64**	**VP**
then, eluding her encouraging stare, gave her a twenty-franc note (207)	potom, vyhýbaje se jejímu povzbudivému pohledu, jí dal dvacetifrankovou bankovku (251)	pak, aniž by věnoval pozornost jejímu povzbudivému pohledu, jí dal dvacetifrankovou bankovku

U dalších komentářů ke gramatickému zastarávání se komplikuje práce se slovníkovými definicemi, neboť se týkají frází. První typ fráze obsahuje spojku „li“, jejíž

používání klesalo v čase; zároveň s tím v čase stoupalo používání spojky jestli, která vznikla spojením slovesa jest právě se spojkou „li“ (Obrázek 1). Proto VP v Tabulka 12, která je přehledem použití spojky „li“, jednou vytváří řešení se spojkou „jestli“, jednou v případě nahrazení základní formy „je-li“ i přidává významové sloveso, a jednou nahrazuje „jestli“ jiným překladem „if“ jako „pokud“ (LINGEA, heslo *if*).

Obrázek 1: WaG, slova *li* a *jestli*

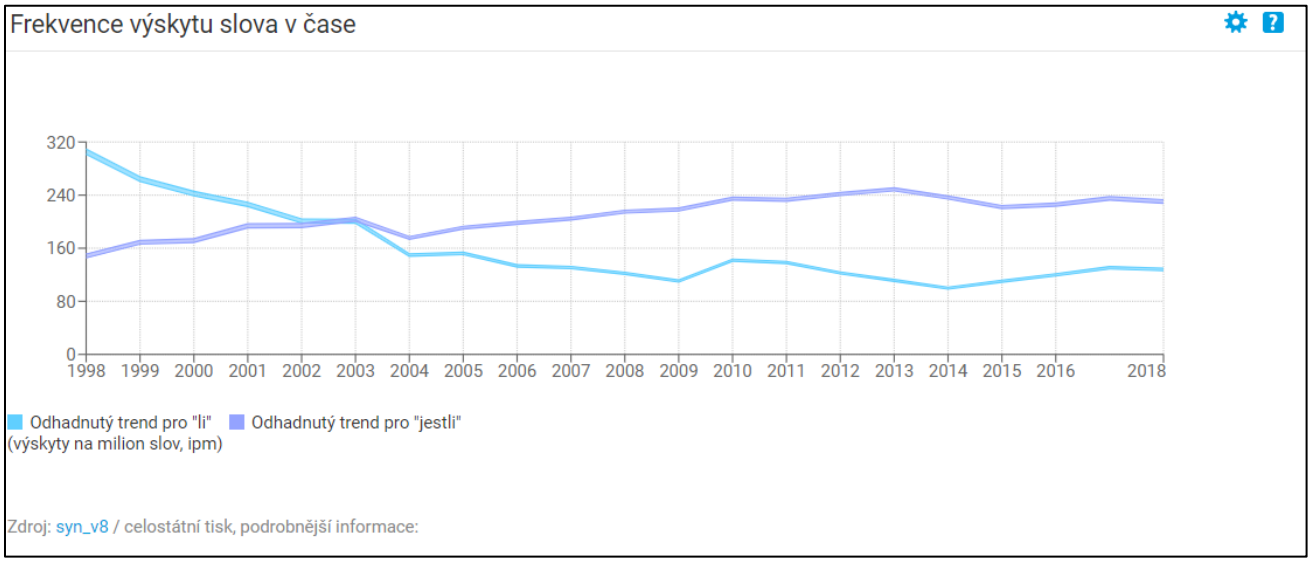

Tabulka 12

BR23	**Bó64**	**VP**
he couldn't decide whether Honoria was most like him or her mother (205)	se nemohl rozhodnout, je-li Honorie podobnější jemu nebo své matce (249)	se nemohl rozhodnout, jestli se Honorie podobá více jemu nebo své matce
if she didn't combine the traits of both (205)	nesmísí-li se v ní ty vlastnosti obou rodičů (249)	pokud se v ní nesmísí ty vlastnosti obou rodičů
asked if he could count on (221)	zeptal se, může-li počítat (260)	zeptal se, jestli může počítat

Druhý typ analyzované fráze se týká případů uvedených v Tabulka 13, které se něčím liší od běžného použití v současné normě.

Tabulka 13

BR23	**Bó64**	**VP**
let me call you (210)	já tě zavolám (253)	já ti zavolám
I'd better call you (211)	Bude lepší, když zavolám já tebe (253)	Bude lepší, když zavolám já tobě
My duty is entirely to Helen (215)	Mám povinnosti jenom k Heleně (256)	Mám povinnosti jenom vůči Heleně

they couldn’t make him pay forever (230–231)	nemohou na něm chtít, aby pořád jen platil (265–266)	nemohou od něj chtít, aby pořád jen platil

V prvních dvou případech používá verze Bó64 se slovesem „zavolám“ ve smyslu „zatelefonuji“ čtvrtý pád, mezitímco VP volí pád třetí. K odůvodnění tohoto řešení lze použít různé významy uvedené ve SSČ. S příkladem ve čtvrtém pádě „zavolat přes ulici na kamaráda“ je uveden pouze význam „voláním se ozvat, k někomu se obrátit“, mezitímco s příkladem ve třetím pádě „zavolej mě, mi večer“ je uveden právě význam „zatelefonovat“ (heslo *zavolat*).

Ve třetím případě bylo „duty to Helen“ přeloženo jako „povinnosti k Heleně“; VP navrhuje řešení „povinnosti vůči Heleně“. Jak je možné vidět v Tabulka 14, v ČNK je rozdíl absolutních výskytů 39 a nejvýznamnější rozdíl je v použití v beletristickém typu textu, mezi které se řadí i text analyzovaný. VP tedy volí řešení běžnější obecně i pro konkrétní typ textu.

Tabulka 14

Heslo v aplikaci KonText	**Počet výskytů**	**Rozdíl mezi hesly**
"povinnost" "k"	**96 absolutní (IPM: 0,79)**	-39
	54 oborová literatura	-7
	23 beletrie	-27
	19 publicistika	-5
"povinnost" "vůči"	**135 absolutní (IPM: 1,11)**	+39
	61 oborová literatura	+7
	50 beletrie	+27
	24 publicistika	+5

Ve čtvrtém případě používá překladatel frázi „chtít na někom“, mezitímco VP volí frázi „chtít od někoho“. Podle SSJČ, který byl vydávaný v letech 1960–1971, je možné použít obě varianty (heslo *chtít*), nově budovaný ASSČ uvádí pouze možnost od někoho (heslo *chtít*), kvůli čemuž byla tato podoba zvolena pro VP.

5.1.4. Analýza zastarávání překladu na úrovni lexikální

Na této úrovni se analýza zaměří na lexikální prostředky, jednotlivá pojmenování, vazby a kolokace, které lze považovat za zastaralé. K dosvědčení tohoto zastarání použije buď jejich slovníkové definice nebo označení, anebo ČNK, konkrétně nástroje WaG a KonText, které

pomohou ukázat klesání použití LP v čase, porovnání s jinými LP nebo nízkou frekvenci používání LP.

U některých LP se stačí při argumentaci obrátit na výčet významů ve slovníku. Jedná se o následující případy v Tabulka 15:

Tabulka 15

BR23	**Bó64**	**VP**
wondering (212)	dohadoval se (254)	přemýšlel
until she appeared, all warm and glowing (213)	dokud se neobjevila, celá teplá a rozzářená (254)	dokud se neobjevila, celá vřelá a rozzářená
how fond of each other the sisters were in life (215)	jak rády se vlastně obě sestry měly zaživa (256)	jestli mezi sestrami byla vůbec někdy nějaká náklonost
They were not dull people (225)	Nebyli to tupí lidé (262)	Nebyli to nezajímaví lidé
out of his rut (225)	z vyježdených kolejí (262)	ze zajetých kolejí

V textu BR je „wondering“ použito ve smyslu „klást si otázky“[9] (CD, heslo *wonder*), což odpovídá jednomu z významů řešení Bó64 „dohadoval se“ v SSJČ, a to „domýšlet se, hádat, uhadovat, tušit“ (heslo *dohadovat*). V nově budovaném ASSČ však má heslo „dohadovat“ pouze jeden význam, a to „dosahovat dohody“, synonymum k „dojednávat“. VP tedy zvolilo prostředek „přemýšlel“, který odpovídá významu překládaného slova „wondering“, tedy „v mysli se zabývat, uvažovat“ (SSČ, heslo *přemýšlet*).

Řešením překladu „warm“ použitého v přeneseném významu „přátelský a milující“[10] (CD, heslo *warm*) se už konkrétně u Dorůžkova překladu *Velkého Gatsbyho* zabývá Zehnalová a uvádí, že jeho formulace je problematická kvůli použití doslovného významu „teplý“ namísto přeneseného významu, který má vyjadřovat pozitivní ohodnocení (2020, s. 178). VP tedy také zde volí řešení v přeneseném, podle slovníku citovém významu, a to „vřelá“ (SSČ, heslo *vřelý*). Překlad Bó64 tedy opět demonstruje snahu překladatele přiblížit se co nejblíže struktuře původního textu.

Překladatel použil v Bó64 obrat „měly se rády zaživa“, přičemž poslední slovo však slovník spojuje se slovy „pohřbít“ a „upálit“ (SSČ, heslo *zaživa*). VP volí přestavbu celého obratu, po kterém je odstraněn tento prvek vytvářející v současnosti nevhodné konotace.

[9] to ask yourself questions
[10] friendly and loving

Stejně jako „warm“, také LP „dull“, v BR použitý ve smyslu „nijak zajímavý ani vzrušující“[11] (CD, heslo *dull*), bylo v překladu Bó64 řešeno překladem doslovného významu „tupí“, který ale může podle slovníku také evokovat význam „hloupí“ (SSČ, heslo *tupý*). Této víceznačnosti se VP zbavuje použitím LP přímo z překladu anglické definice použitého významu „dull“, tedy „nezajímaví“ (LINGEA, heslo *dull*).

Mezitímco fráze použitá v Bó64 „z vyježděných kolejí“ se objevuje jako příkladová věta v SSJČ (vydávaného v letech 1960–1971), řešení VP „ze zajetých kolejí“ se objevuje jako příklad v IJP (SSJČ, heslo *kolej*; IJP, heslo *zajetý*). Pouze podoba fráze ve VP je také zastoupena v korpusu (KonText, heslo *ze zajetých kolejí*).

V některých případech použil překladatel knižní tvary slov. Ty mohou být vnímané jako vysoce spisovné a případně i nést určitý patos (IJP, výklad *Slovníček – vybrané pojmy*). Tabulka 16 obsahuje alternativní bezpříznakové VP; Tabulka 17 se zvlášť věnuje pouze výskytům tvarů slov jenž/jež.

Tabulka 16

BR23	**Bó64**	**VP**
I’m sorry to hear that (199)	To mne mrzí (246)	To mě mrzí
When there had been (208)	Pokud byla (252)	Dokud byla
saying good morning (224)	přát dobré jitro (261)	přát dobré ráno
Charlie broke out (227)	vypukl Charlie (263)	vybouchnul Charlie

Tabulka 17

BR23	**Bó64**	**VP**
who had once possessed a fresh American loveliness (204)	jež se kdysi vyznačovala svěžím americkým půvabem (249)	jež se kdysi vyznačovala svěžím americkým půvabem
from which issued music (205)	z nichž se linula hudba (250)	z kterých se linula hudba
an increase of paying (206)	při němž bylo třeba platit stále více (250)	při kterém bylo třeba platit stále více
the only restaurant he could think of (207)	jediné restauraci, na niž přišel (251)	jediné restauraci, na kterou přišel
long luncheons that began at two (207)	obědy, jež začínaly ve dvě (251)	obědy, které začínaly ve dvě
several hours before (217)	k níž došlo před několika hodinami (257)	ke které došlo před několika hodinami
that Marion remembered so vividly (220)	na niž si Marion tak živě vzpomínala (259)	na kterou si Marion tak živě vzpomínala

[11] not interesting or exciting in any way

in which she wandered about in slippers (220)	v níž bude bloudit jen v lehkých střevíčkách (259)	ve které bude bloudit jen v lehkých střevíčkách
which developed under the light (225)	z nichž se na světle vyklubal (262)	z kterých se na světle vyklubal
had consented to dance with (230)	jehož vyzvání k tanci přijala Helena (265)	od kterého přijala Helena vyzvání k tanci

Při rozmýšlení, kdy knižní tvary přispívají k zastarávání překladu, analýza přihlíží k interpretačním možnostem u jednotlivých příkladů. Výskyt „mne“ a různých tvarů slov jenž/jež nereprezentují méně zastoupený význam slova. Naproti tomu „pokud“ je zde uvedeno v užším smyslu „dokud“ (SSČ, heslo *pokud*), „jitro“ jako knižní synonymum slova „ráno“ (SSČ, heslo *jitro*) a „vypukl“ ve významu „náhle se do něčeho dát“, nikoliv v prvním slovníkovém významu „náhle vzniknout“ (SSČ, heslo *vypuknout*). VP tedy nabízí jednoznačná řešení „dokud“, které samo o sobě patří mezi pouze jeden z významů použitého „pokud“, „ráno“ a „vybouchnul“, které přeneseným významem „prudce se projevit“ (SSČ, *vybouchnout*) odpovídá definici původního výrazu jako „něčeho nebezpečného nebo nepříjemného, co náhle začne“[12] (CD, heslo *break out*).

Ve dvou případech, vypsaných v Tabulka 18, lze argumentovat o zastaralosti použitého prostředku přímo slovníkovým označením.

Tabulka 18

BR23	**Bó64**	**VP**
gossiping (200)	rozkládá (246)	klábosí
he thought (202)	pomyslil si (248)	pomyslel si

Pouze jednou analýza objevila LP ve slovníku v použitém významu přímo označený jako poněkud zastaralý. Řešení Bó64 „rozkládá“ ve významu „vysvětlovat, vykládat, objasňovat“ (SSJČ, heslo *rozkládat*) nahrazuje VP řešením „klábosí“, které je svým významem „tlachat, žvanit“ (SSČ, heslo *klábosit*) blíže významu výrazu „gossiping“ jako „mluvit o soukromém životě jiných“[13] (CD, heslo *gossip*).

Jedna použitá varianta v Bó64, „pomyslil si“, je ve slovníku označená jako řidší oproti řešení VP „pomyslet si“ (IJP, heslo *pomyslet si*). Mezitímco zastaralé jazykové prostředky již v běžném užívání ustoupily jinému pojmenování se stejným významem, řidší jazykové

[12] if something dangerous or unpleasant breaks out, it suddenly starts
[13] to talk about other people's private lives

prostředky jsou podle IJP teprve na ústupu ve prospěch běžnějších pojmenování (IJP, výklad *Slovníček – vybrané pojmy*).

Vysvětlování potřeby nahradit překladová řešení z Bó64 v Tabulka 19 a obhajoba těchto náhradních řešení ve VP nepracuje už primárně se slovníky, ale s ČNK.

Tabulka 19

BR23	**Bó64**	**VP**
with his foot firmly on the rail (200)	sotva spočinul nohou pevně na na trnoži (246)	sotva se na baru pevně zapřel nohama
bachelor dinner (200)	mládenecký večírek před svatbou (247)	rozlučku se svobodou
football weather (207)	počasí jako stvořeného pro kopanou (251)	počasí jako stvořeného pro fotbalový zápas
more apparent (217)	zřejměji (257)	zřetelněji
he was perfectly right (220)	má naprosto pravdu (259)	má naprostou pravdu
have thought about you too much 223	o tobě přemýšlela opravdu příliš mnoho 261	o tobě přemýšlela až příliš
roguishly (226)	čtverácky (262)	šibalsky
heard a murmur of conversation (228)	zaslechl zdušený rozhovor (264)	zaslechl šum rozhovoru
with the furious idea (229)	rozvzteklеně se domníval (264)	rozzuřeně se domníval

U prvního případu „on the rail“ analýza neobsahuje porovnání frekvence výskytu řešení Bó64 a VP. Výskyt původního řešení je pouze 24 v absolutním počtu a 0,2 IPM (KonText, heslo *trnož*). Tento vzorek je, stejně jako řada dalších řešení z Bó64 uvedených v Tabulka 19, příliš malý na sledování případného trendu poklesu frekvence použití ve WaG. Překladatelovo řešení „na trnoži“ VP nepotřebuje nahradit, neboť přestavuje celou větu, přičemž využívá verbálnosti češtiny k použití slovesa „zapřel“. Přestavba věty ve VP se tak úplně vyhýbá popsání předmětu, který odpovídá slovníkové definici „rail“: „vodorovná tyč upevněná na místě, zejména na stěně nebo na svislých sloupcích, používaná k uzavření něčeho, k podpírání nebo k zavěšení věcí“[14] (CD, heslo *rail*).

Také u druhého případu nelze porovnat frekvence výskytu řešení, neboť řešení z Bó64 „mládenecký večírek před svatbou“ není v korpusu vůbec zastoupeno. Na Obrázek 2: WaG, slovo *rozlučka* lze však pozorovat zvyšující se frekvenci použití řešení zvoleného ve VP,

[14] a horizontal bar fixed in position, especially to a wall or to vertical posts, used to close something off, as a support, or to hang things on

„rozlučka“, přičemž toto heslo se v korpusu vyskytuje 237krát s 1,95 IPM (KonText, heslo *rozlučka*).

Obrázek 2: WaG, slovo *rozlučka*

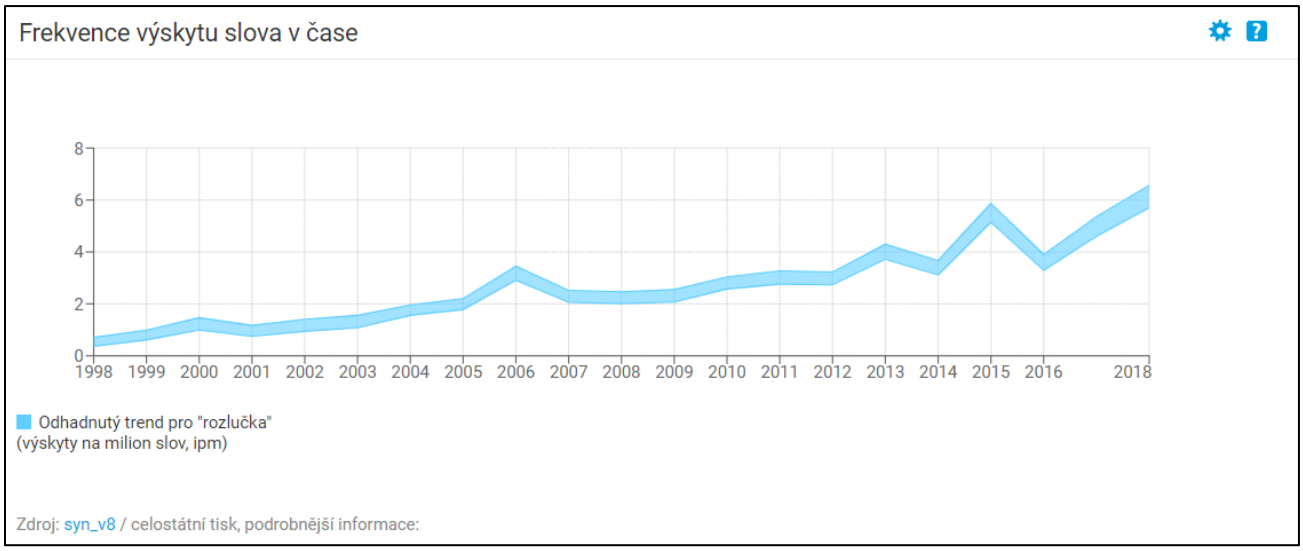

U většiny dalších případů lze již pracovat s výskytem řešení Bó64 i VP v korpusu. Jak ukazuje Tabulka 20, heslo „kopaná“ použité v Bó64 je nízce zastoupeno v porovnání s heslem „fotbal“, které volí VP ve formulaci „fotbalový zápas“. VP nevolí jen řešení běžnější obecně, ale také konkrétně v beletristickém typu textu (KonText, hesla *kopaná* a *fotbal*).

Tabulka 20

Heslo v aplikaci KonText	**Počet výskytů**	**Rozdíl mezi hesly**
"kopaná"	**297 absolutní (IPM: 2,44)**	-6061
	219 publicistika	-4813
	45 beletrie	-779
	33 oborová literatura	-469
"fotbal"	**6358 absolutní (IPM: 52,19)**	+6061
	5032 publicistika	+4813
	824 beletrie	+779
	502 oborová literatura	+469

Také heslo „zřejměji“ jakožto druhý stupeň od příslovce „zřejmě“ má v korpusu minimální zastoupení pouze se třemi absolutními výskyty a 0,02 IPM (KonText, heslo *zřejměji*). Na Obrázek 3: WaG, slovo *zřejmě* lze sledovat, jak použití prvního stupně „zřejmě“ klesalo v čase. VP volí řešení „zřetelněji“, které má sice v prvním stupni „zřetelně“ nižší frekvenci užití než první stupeň „zřejmě“ (WaG, slovo *zřetelně*), ale v druhém stupni

mnohonásobně překonává výskyt verze Bó64 „zřejměji“ s absolutním počtem 229 výskytů a 1,88 IPM (KonText, heslo *zřetelněji*).

Obrázek 3: WaG, slovo *zřejmě*

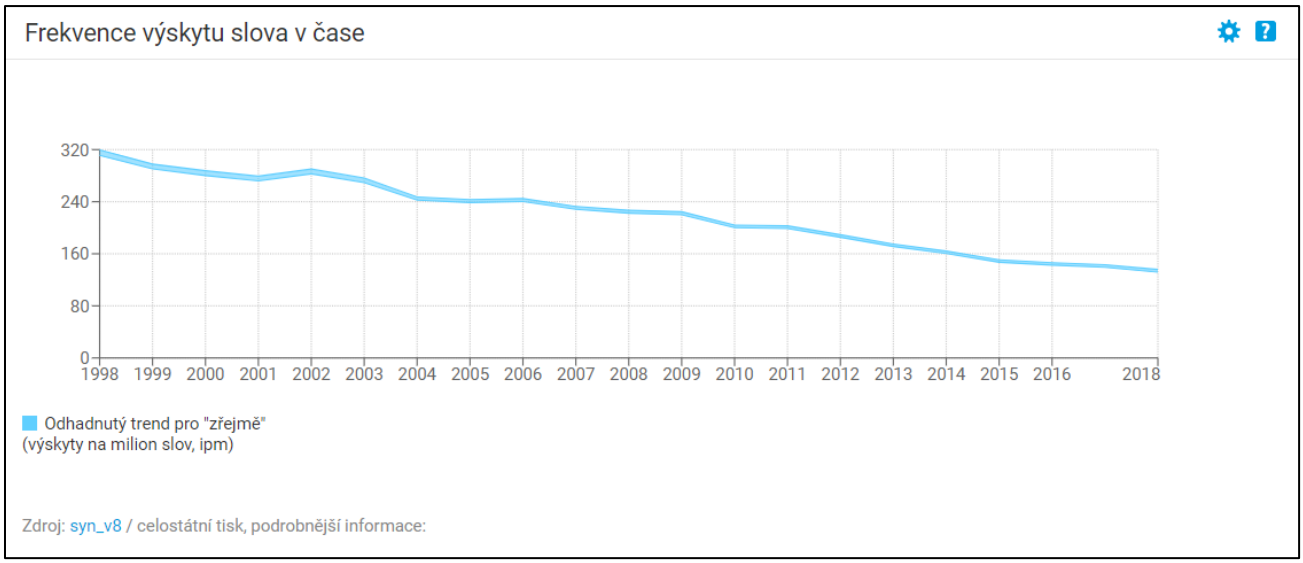

U spojení „naprosto pravdu“ a „naprostou pravdu“ je také možné pozorovat významný rozdíl zastoupení v korpusu, neboť verze z Bó64 se zde vyskytuje pouze dvakrát s 0,02 IPM (KonText, heslo *naprosto pravdu*) a verze VP má celkem 158 absolutních výskytů a 1,3 IPM (KonText, heslo *naprostou pravdu*).

Převedení „have thought about you too much“ jako „o tobě přemýšlela opravdu příliš mnoho“ redukuje VP na „o tobě přemýšlela až příliš“. Jak je vidět na Obrázek 4: WaG, slova *mnoho* a *hodně*, „hodně“ by bylo v současnosti běžnější nahrazení „much“ než „mnoho“. VP však využívá významu „příliš“ jako „too much“ (LINGEA, heslo *much*) a další příslovce již nevyužívá, nechává jej pouze ve vazbě „až příliš“.

Obrázek 4: WaG, slova *mnoho* a *hodně*

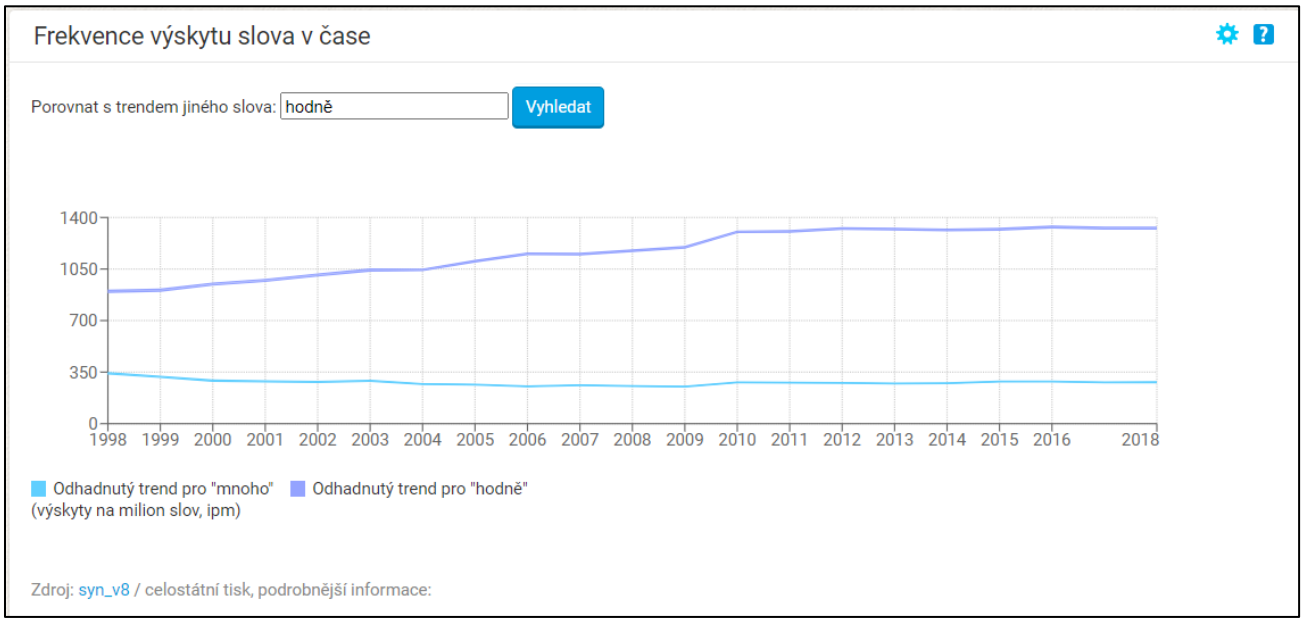

Místo překladatelovy volby „čtverácky“, která je v korpusu zastoupena šestnácti absolutními výskyty a 0,13 IPM, volí VP možnost „šibalsky“ se 120 absolutními výskyty a 0,99 IPM (KonText, hesla *čtverácky* a *šibalsky*).

V korpusu řídce zastoupené řešení Bó64 „zdušený“ se 45 absolutními výskyty a 0,37 IPM, navíc nikdy ve spojení „zdušený rozhovor“, nebude v korpusu porovnáváno s řešením VP. Tím je „šum rozhovoru“, určeno podle významu slova použitého v originále „murmur“ jako „zvuk něčeho, co je řečeno velmi potichu“[15] (CD, heslo *murmur*), podobně jako „šum“ je „směsice nejasných zvuků“ (SSČ, heslo *šum*). BR23 i VP navíc mají oba onomatopoickou kvalitu, takže zde dochází k přidání paralelismu na zvukové úrovni.

Poslední případ z Tabulka 19 je překladatelova volba LP „rozvztekleně“, které má pouhých 10 absolutních výskytů v korpusu a 0,08 IPM oproti 113 absolutním výskytům volby VP „rozzuřeně“ s 0,93 IPM (KonText, hesla *rozvztekleně* a *rozzuřeně*). Také zde tedy analýza navrhla řešení běžnější v současné podobě jazyka.

[15] the sound of something being said very quietly

5.2. Analýza 2: porovnání verzí překladu

Tato část analýzy se bude zabývat rozdíly v novějších verzích překladu, okolnosti jejichž vydávání již byly blíže představeny v kapitole Znovu v Babylóně. Rozdělení kopíruje strukturu Analýzy 1 pro snadné porovnání rozebíraných oblastí. Pro výsledky analýzy je důležité mít na paměti fakt, že verze Bó70 činila vlastní úpravy, ale z podoby následující verze Bo06 je zřejmé, že pracovala opět s původní podobou textu z Bó64. Vztah mezi verzemi je tedy takový, že texty Bó70 a Bo06 oba upravují Bó64 a až verze Bo16 se vymezuje proti jiné než původní verzi, protože pracuje s vydáním Bo06.

5.2.1. Analýza verzí překladu s přihlédnutím k starší překladatelské metodě

Přestože již první verze překladu nepoužívala starší překladatelskou metodu v oblasti křestních jmen a zeměpisných názvů, vydání *Znovu v Babylóně* z roku 1970 obsahuje rozdíly oproti původní verzi 1964. Vzhledem k tomu, že další verze pracovaly opět s původní verzí, nepřevzaly žádnou z těchto úprav.

Tabulka 21 ukazuje, že mezitímco v Bó64 došlo ve třech případech k nekonzistentnímu použití překladové varianty prvního pádu „Honorie“ pro jméno „Honoria“ (Tabulka 2), Bó70 jeden z těchto případů opravuje na „Honoria“, ale dva nechává stejné.

Tabulka 21

BR23	**Bó64**	**Bó70**
whether Honoria was most like him or her mother (205)	je-li Honorie podobnější jemu nebo své matce (249)	je-li Honoria podobnější jemu nebo své matce (486)
Honoria looked at her father expectantly (208)	Honorie se s očekáváním podívala na otce (251)	Honorie se s očekáváním podívala na otce (488)
Honoria rose and ran around the table (229)	Honorie vstala a oběhla stůl (264)	Honorie vstala a oběhla stůl (501)

Také u překladu francouzských názvů provedla verze Bó70 jen jednu změnu, a to přeložení části názvu „Boulevard des Capucines“ (Tabulka 22); označení ulic a náměstí zanechala ve francouzštině.

Tabulka 22

BR23	**Bó64**	**Bó70**
Boulevard des Capucines (201)	Boulevard des Capucines (247)	bulváru des Capucines (483)

Verze Bó70 tedy provedla v této oblasti pouze nekonzistentní úpravy; verze Bo06 a Bo16 nechaly text v původní podobě, s čímž převzaly i různá použití jména Honoria v prvním pádě, které se Bó70 pokusilo upravit.

5.2.2. Analýza verzí překladu na úrovni typografie a pravopisu

Prvním typem komentovaných změn v této oblasti budou zásahy do podoby textu Bó64, pro které rozbor nedohledal odůvodnění. Komentáře dalších úprav jsou seřazeny ve stejném pořadí jako v Analýze 1, přičemž na ně navazují komentáře k dalším oblastem, v předchozí analýze nezmíněných.

Žádný z pravděpodobně bezdůvodných zásahů na úrovni typografie a pravopisu neproběhl ve verzi Bó70, ale pouze ve verzi Bo06, ze které je následně převzala beze změny verze Bo16.

Tabulka 23

BR23	**Bó64**	**Bo06**	**Bo16**
in Paris.' (199)	v Paříži.“ (246)	v Paříži. (321)	v Paříži. (329)
In the little hours of the night every move from place to place was an enormous human jump, an increase of paying for the privilege of slower and slower motion. (206)	V ranních hodinách po půlnoci byl každý pohyb z jednoho místa na druhé obrovským lidským skokem, při němž bylo třeba platit stále více privilegium pomalejšího a pomalejšího pohybu. (250)	V ranních hodinách po půlnoci byl každý pohyb z jednoho místa na druhé obrovským lidským skokem, při němž bylo třeba platit stále více, privilegium pomalejšího a pomalejšího pohybu. (326)	V ranních hodinách po půlnoci byl každý pohyb z jednoho místa na druhé obrovským lidským skokem, při němž bylo třeba platit stále více, privilegium pomalejšího a pomalejšího pohybu. (334)
They were as anxious as he was to get into the question. (213)	Byli stejně nedočkaví jako on, dostat se k věci. (255)	Byli stejně nedočkaví jako on dostat se k věci. (330)	Byli stejně nedočkaví jako on dostat se k věci. (338)
to take care of her and – well, there you are (214)	se o ni mohu postarat, a – no, tak to je (255)	se o ni mohu postarat a – no, tak to je (331)	se o ni mohu postarat a – no, tak to je (339)

V prvním případě neexistuje důvod pro porušení zásad zápisu přímé řeči s uvozovkami těsně přiléhajícími z obou stran (IJP, výklad *Uvozovky*). Pravděpodobně se jednalo o nepozornost, kterou převzalo i další vydání.

Tři další případy souvisí s použitím čárky ve větě; v jednom případě Bo06 čárku přidalo a ve dvou odebralo. Závažné je přidání čárky do věty o placení za privilegium pomalejšího pohybu kvůli její důležitosti při čtenářově interpretaci díla. Seymur L. Gross dokonce začíná svůj rozbor povídky citováním této věty, která je podle něj Fitzgeraldovým nejhlubším vhledem do povahy Babylonu (1963, s. 131), vypovídající o autorově touze naplnit každý okamžik natolik, že se zastaví čas (s. 128). Rozdělení věty ve verzi Bo16 mění význam z „placení za privilegium“ na „placení jako privilegium“. Odebrání čárky naopak v těchto konkrétních případech význam věty nemění a pouze rozvolňuje větnou strukturu.

Jak již uvedla kapitola Znovu v Babylóně, všechny další verze povídky obsahují PPČ a ponechávají všechny překladatelovy poznámky. U verzí Bó70 a Bo06 nedochází k vůbec žádným úpravám, u verze Bo16 se projevila nekonzistentní práce s kurzívou a nepozornost při práci s francouzštinou v textu. Komentář k Tabulka 24 nepoukazuje na nekonzistentnosti v původním překladu Bó64, kterým se věnuje Analýza 3.

Tabulka 24

BR23	**Bó64**	**Bo16**
chasseur (200)	*chasseurem** *Komorník (246)	chasseurem[8] 8 Komorník. (329)
strapontin (205)	*strapontin* * *Sklápěcí sedadlo. (250)	strapontin[9] 9 Sklápěcí sedadlo. (333)
brasserie (207)	*brasserie** *Pivnice. (251)	*brasserie*[10] 10 Pivnice (334)
epinards, chou-fleur, haricots (207)	*epinards* a *chou-fleur* a mrkev a *haricots*** **Špenát, květák, fazole. (251)	*epinards* a *chou-fleur* a mrkev a *haricots*[11] 11 Špenát, květák, fazole. (334)
'Qu' elle est mignonne la petite! Elle parle exactement comme une Française.' (207)	„*Qu' elle est mignonne la petite? Elle parle exactement comme une française*.“ *** ***„Jak je ta holčička rozkošná, mluví přesně jako Francouzska.“ (251)	„*Qu' elle est mignonne la petite? Elle parle exactement comme unefrançaise*.“[12] 12 „Jak je ta holčička rozkošná, mluví přesně jako Francouzska.“ (335)
pneumatique (222)	*pneumatique**	*pneumatique*[13]

	*Expresní dopis potrubní poštou. (260)	13 Expresní dopis potrubní poštou. (344)
the *bonne à tout faire* (225)	*bonne de toute faire** *Děvče pro všechno. (262)	*bonne de toute faire*[14] 14 Děvče pro všechno. (346)

Lineární seřazení PPČ jasně ukazuje, že ve verzi Bo16 došlo ke změně přístupu k PPČ a po dvou případech odstranění kurzívy byla u všech dalších slov odkazující na PPČ kurzíva zachována. V jednom případě navíc došlo, pravděpodobně z nepozornosti, k vynechání tečky na konci PPČ a také ke spojení dvou francouzských slov do neexistujícího tvaru „unefrançaise“.

Používání kurzívy v Bo16 není konzistentní ani u slov, která na PPČ neodkazují, jak je možné vidět v Tabulka 25, přičemž tedy konkrétně slovo „chasseur“ se v textu nejdříve objevuje bez kurzívy a podruhé s kurzívou.

Tabulka 25

BR23	**Bó64**	**Bo16**
bistros (201)	*bistra* (247)	bistra (330)
Le Plus que Lent (202)	*Plus que Lent* (248)	Plus que Lent (331)
cocottes (205)	*cocottes* (250)	cocottes (333)
of *chasseurs* (222)	*chasseurů* (260)	*chasseurů* (336)
We *did* have such good times that crazy spring (223)	Užili jsme si přece *tolik* to bláznivé jaro (261)	Užili jsme si přece tolik to bláznivé jaro (344–345)

Ke změnám v novějších verzích došlo u řady prvků, které Analýza 1 označila jako přispívající ke zastarávání. Verze Bó70 provedla změnu ze zápisu slova „koneckonců“ na „konec konců“ a až verze Bo16 upravila zápis jednotek stejně jako VP. Kromě těchto dvou výjimek se VP shodují s úpravami, které provedla verze Bo06, ze které je následně převzala verze Bo16. Zápis jednotek jako v Bo06 neodpovídá pravidlu oddělování trojice řádů jednotek [IJP, heslo *Členění čísel, víceslovné číslovkové výrazy (typ 365, 2 582) a desetinná čísla*].

Tabulka 26

Rozebíraný prvek	**BR23**	**Bó64**	**Bó70**	**Bo06**	**Bo16**	**VP**
stará norma zápisu jednotek	thirty thousand franks (201)	30.000 franků (247)	30.000 franků (483)	30000 franků (322)	30 000 franků (330)	30 000 franků

slovo přejaté z angličtiny s menší mírou změny v pravopise	cocktail (204)	koktajl (249)	koktajl (485)	koktejl (324)	koktejl (332)	koktejl
cizí slova psaná se [s]	minimized (203)	seslabila (248)	seslabila (484)	zeslabila (323)	zeslabila (331)	zeslabila
	leaped to their feet (206)	vyskočil se židlí (250)	vyskočil se židlí (486)	vyskočil ze židlí (325)	vyskočil ze židlí (333)	vyskočil ze židlí
	the president (223)	k presidentovi (261)	k presidentovi (497)	k prezidentovi (336)	k prezidentovi (345)	k prezidentovi
slovo psané s krátkou samohláskou	stumbled (204)	zajikl (249)	zajikl (485)	zajíkl (324)	zajíkl (332)	zajíkl
LP psaný rozděleně	after all (225)	konec konců (262)	koneckonců (499)	koneckonců (337)	koneckonců (346)	koneckonců

Novější verze se ale také liší v zápisech, které nebyly vyhodnoceny v Bó64 jako zastaralé, a to některá slova psaná s dlouhými samohláskami a jeden lexikální prostředek psaný zvlášť namísto dohromady (Tabulka 27).

Tabulka 27

Rozebíraný prvek	**BR23**	**Bó64**	**Bó70**	**Bo06**	**Bo16**
slova psaná s dlouhými samohláskami	Babylon Revisited (199)	Znovu v Babylóně (246)	Znovu v Babylóně (482)	Znovu v Babyloně (321)	Znovu v Babyloně (329)
	into the salon (202)	do salónu (248)	do salónu (484)	do salonu (323)	do salonu (331)
	in the salon (225)	v salónu (262)	v salónu (499)	v salonu (338)	v salonu (346)
	into the salon (227)	do salónu (263)	do salónu (500)	do salonu (339)	do salonu (347)
LP psané rozděleně	living along (218)	jen tak tak protloukali (257)	jen taktak protloukali (496)	jen tak tak protloukali (333)	jen tak tak protloukali (341)
	for a moment (218)	už už (258)	užuž (494)	už už (333)	už už (342)

	getting along (222)	jen tak tak protloukali (260)	jen taktak protloukali (497)	jen tak tak protloukali (335–336)	jen tak tak protloukali (344)

V případě změny dlouhé na krátkou souhlásku u slov „Babylón“ a „salón“ připouští slovník obě řešení jako možná (IJP, hesla *Babylón* a *salón*), první případ je zajímavý tím, že se dotýká samotného názvu povídky. U prvních dvou vydání tedy hovoříme skutečně o *Znovu v Babylóně*, pouze tištěná vydání z roku 2006 a 2016 se nazývají *Znovu v Babyloně*. U sousloví „jen tak tak“ a „už už“ také IJP připouští obě řešení, spojení slov ve verzi Bó70 oproti Bó64 ale žádná z dalších verzí neopakuje. Ověřením dat pomocí nástroje ČNK analýza v Tabulka 28 ukázala, že současnou častější podobu jazyka odráží dvě novější verze Bo06 a Bo16 (KonText, hesla *Babylón* / *Babylon*, *salón* / *salon*, *jen tak tak* / *jen taktak*, *už už* / *užuž*).

Tabulka 28

Heslo v aplikaci KonText	**Počet výskytů**	**Nárůst u novější varianty**
Babylón	**absolutní 111 (0,91 IPM)**	**absolutní 159**
Babylon	**absolutní 270 (2,22 IPM)**	
salón	**absolutní 269 (2,21 IPM)**	**absolutní 1878**
salon	**absolutní 2147 (17,62 IPM)**	
jen taktak	**absolutní 154 (1,26 IPM)**	**absolutní 179**
jen tak tak	**absolutní 333 (2,73 IPM)**	
užuž	**absolutní 190 (1,56 IPM)**	**absolutní 203**
už už	**absolutní 393 (3,23 IPM)**	

V oblasti grafických paralelismů došlo ke změnám v každé další verzi u výskytu pomlček. Jak již shrnula Analýza 1, překladatel se snažil o minimalizaci posunů vůči originálu a většinu pomlček zachoval. Jejich celkový počet v překladu je vyšší, a to kvůli výskytu dvou pomlček za sebou na čtyřech místech v textu, která jsou všechna uvedena v Tabulka 29. Tyto dvě pomlčky vyznačují v překladu přestávku v řeči nebo myšlence, ale už verze Bó70 je odstraňuje (IJP, heslo *Pomlčka*). Ve verzi Bo06 je odstraněno pouze první použití dvou pomlček a ponechána tři použití ve čtvrté kapitole; verze Bo16, která obvykle přejímá úpravy Bo06, dvě pomlčky odebírá úplně. Tabulka 29 také obsahuje jeden případ, kdy verze Bo06 odstranila pomlčku vyznačující přestávku uprostřed věty a Bo16 tuto úpravu převzala.

Tabulka 29

BR23	Bó64	Bó70	Bo06	Bo16
You see, the Czechs –” (203)	Víte, ti Češi – –“ (249)	Víte, ti Češi –“ (485)	Víte, ti Češi –“ (324)	Víte, ti Češi –“ (332)
she sees now that you – can provide for the child (219)	si už uvědomuje, že – se můžeš o dítě postarat (258–259)	si už uvědomuje, že – se můžeš o dítě postarat (495)	si už uvědomuje, že se můžeš o dítě postarat (334)	si už uvědomuje, že se můžeš o dítě postarat (342)
having the colossal nerve –” (227)	takhle si troufnou – –“ (263)	takhle si troufnou –“ (500)	takhle si troufnou – –“ (339)	takhle si troufnou –“ (347)
deliberately –” (228)	Úmyslně – –“ (264)	Úmyslně –“ (500)	Úmyslně – –“ (339)	Úmyslně –“ (348)
the women and girls carried screaming with drink or drugs out of public places – (230)	ženy a dívky, které ječely, když je vynášeli z veřejných místností namol, anebo zpitomělé drogami – – (265)	ženy a dívky, které ječely, když je vynášeli z veřejných místností namol, anebo zpitomělé drogami – (502)	ženy a dívky, které ječely, když je vynášeli z veřejných místností namol, anebo zpitomělé drogami – – (340)	ženy a dívky, které ječely, když je vynášeli z veřejných místností namol, anebo zpitomělé drogami – (349)

Posledním komentovaným jevem na této úrovni bude úprava deviace, která může stejně jako paralelismus vytvářet různé efekty, například idiolekty postav (Zehnalová, 2020, s. 179). Překladatel byl opět citlivý ke struktuře původního díla a zachoval zvláštnost v zápisu citoslovce překvapení. Jak je ale vidět v Tabulka 30, pouze verze Bó70 tuto původní deviaci zachovala ve stejné podobě. Verze Bo06 zvláštnost zápisu oslabuje změnou z „Áale“ na „Ále“ a Bo16 text stylisticky ochuzuje úplně a nechává pouze „Ale“.

Tabulka 30

BR23	Bó64	Bó70	Bo06	Bo16
Oh-h! (201)	Áale! (247)	Áale! (483)	Ále! (322)	Ale! (330)

5.2.3. Analýza verzí překladu na úrovni gramatické

Na této úrovni nedošlo v novějších verzích k početným změnám. Analýza popíše vývoj jednoho komentovaného případu z Analýzy 1 v dalších vydáních, přiblíží práci verze Bó70 s původním infinitivem a ukáže zásah Bo16 do syntaxe, které se jinak věnuje pouze Analýza 3.

Analýza 1 komentovala řešení překladu Bó64, kdy překladatel se slovesem „zavolám" ve smyslu „zatelefonuji" použil čtvrtý pád, a pro VP odůvodnila raději volbu pádu třetího. Tabulka 31 ukazuje, že ke stejné úpravě jako ve VP došlo ve verzi Bo06, ze které ji převzalo i Bo16.

Varianta Bó70 činí na gramatické úrovni také změnu z infinitivu „říct" na tzv. původní infinitiv „říci", který se však na rozdíl od tvaru „říct" používá podle IJP zejména ve starších slovnících, starší literatuře a případně vyšším stylu (IJP, výklad *Slovesa vzoru „péci"*). Došlo tedy k úpravě na sloveso přispívající k zastarávání textu, které se nevyskytovalo v původním vydání a tudíž ani nebylo předmětem Analýzy 1. Ostatní verze tuto pasáž neupravují, jak je rovněž možné vidět v Tabulka 31.

Tabulka 31 také ukazuje jednu přestavbu věty v Bo16, která je jedinečná rozsahem zásahu do syntaxe přebrané verze překladu z Bo06.

Tabulka 31

BR23	**Bó64**	**Bó70**	**Bo06**	**Bo16**	**VP**
let me call you (210)	já tě zavolám (253)	já tě zavolám (489)	já ti zavolám (328)	já ti zavolám (336)	já ti zavolám
I'd better call you. (211)	Bude lepší, když zavolám já tebe. (253)	Bude lepší, když zavolám já tebe. (489)	Bude lepší, když zavolám já tobě. (328)	Bude lepší, když zavolám já tobě. (337)	Bude lepší, když zavolám já tobě.
no answer (216)	co na to říct (256)	co na to říci (493)	co na to říct (332)	co na to říct (332)	
where the discouragement of ill health and adverse circumstances made it necessary for her (218)	kdy nesnáze se špatným zdravím a s nepříznivými okolnostmi ji přivedly k tomu (258)	kdy nesnáze se špatným zdravím a s nepříznivými okolnostmi ji přivedly k tomu (494)	kdy nesnáze se špatným zdravím a s nepříznivými okolnostmi ji přivedly k tomu (333)	kdy ji nesnáze se špatným zdravím a s nepříznivými okolnostmi přivedly k tomu (342)	

5.2.4. Analýza verzí překladu na úrovni lexikální

Stejně jako na úrovni typografické a pravopisné a na úrovni gramatické budou nejdříve okomentovány změny podoby textu Bó64, které nemají žádné jiné dostupné vysvětlení kromě nepozornosti, a další úpravy jsou seřazeny lineárně, přičemž některé případy z Analýzy 1 se objevují znovu.

Úpravy, u kterých nelze sledovat důvod jejich provedení, jsou uvedeny v Tabulka 32. Lineárně seřazené, první dvě se týkají úprav ve verzi Bo06, ze které je následně přebrala i verze Bo16. V prvním případě dochází ke změně času, která není motivovaná významem, protože postava Charlieho se v této pasáži obrací do minulosti. Pokud se rozbor zaměří na celou větu (jak je uvedená v Bó64) „Cítil to ticho od okamžiku, kdy vystoupil z taxíku a uviděl, jak vrátný, který jindy v tuto hodinu obvykle přetékal horečnou činností, rozkládá s *chasseurem** u vchodu pro služebnictvo.“ změna času implikuje horečnou činnost i v současnosti, jen v jiný den; tím se zásadně mění význam věty.

V druhém případě verze Bo06 (a následně Bo16) mění slovní spojení „z nichž“ na „z nich“, pro což opět rozbor nenašel žádné odůvodnění.

Další dvě úpravy se týkají verze Bó70 a neopakují se v žádném dalším vydání. Bó70 mění „dotaz na něho“ z Bó64 na „dotaz na něco“, přičemž je zajímavé, že původní „to his question“ obě tyto varianty specifikují různými způsoby. Postava Lorraine Quarrlesové zde odpovídá Charliemu, že její manžel nemohl přijet, a to právě „in answer to his question“, tedy „jako odpověď na jeho dotaz“, přičemž tento dotaz není specifikovaný. Verze Bó64 doplňuje informaci, že se Charlie skutečně ptal na jejího manžela, mezitímco verze Bó70 doplňuje informaci, že se jí ptal na něco jiného.

Také druhá zde představená úprava Bó70 ovlivňuje čtenářovo porozumění textu, protože odstraněním konce věty totožného se začátkem další vyřazuje postavu Marion z výčtu postav, kterým byli představení hosté. Česká stylistická norma je citlivější k nezměněnému opakování lexikálních jednotek (Knittlová, 2010, s. 37), opakování jména dvakrát za sebou v překladu Bó64 pravděpodobně přispělo k přepsání v Bó70, které však ovlivnilo význam.

Tabulka 32

BR23	Bó64	Bó70	Bo06	Bo16
usually in a frenzy of aktivity (200)	obvykle přetékal horečnou činností (246)	obvykle přetékal horečnou činností (482)	obvykle přetéká horečnou činností (321)	obvykle přetéká horečnou činností (329)
He passed a lighted door from which issued music (205)	prošel kolem osvětlených dveří, z nichž se linula hudba (250)	prošel kolem osvětlených dveří, z nichž se linula hudba (486)	prošel kolem osvětlených dveří, z nich se linula hudba (325)	prošel kolem osvětlených dveří, z nich se linula hudba (333)
in answer to his question (210)	když se jí na něho zeptal (253)	když se jí na něco zeptal (489)	když se jí na něho zeptal (328)	když se jí na něho zeptal (336)
and presented them to Lincoln and Marion. Marion nodded, scarcely speaking. (226)	představil je Lincolnovi a Marion. Marion přikývla hlavou a sotva promluvila. (263)	představil je Lincolnovi a Marion přikývla hlavou a sotva promluvila. (499)	představil je Lincolnovi a Marion. Marion přikývla hlavou a sotva promluvila. (338)	představil je Lincolnovi a Marion. Marion přikývla hlavou a sotva promluvila. (346)

Případy uvedené v Tabulka 33 považuje analýza za motivované současnou podobou jazyka, s čímž souvisí i fakt, že verze Bó70 žádné změny neučinila. Většinu případů představila verze Bo06 a verze Bo16 je převzala, v některých případech se změna objevuje až v této nejnovější tištěné verzi. V případě, že se jednalo o případy zmíněné kvůli zastarávání už v Analýze 1, jsou uvedeny i VP.

Tabulka 33

BR23	Bó64	Bó70	Bo06	Bo16	VP
for months (200)	kolik měsíců (247)	kolik měsíců (482)	tolik měsíců (322)	tolik měsíců (330)	
the only restaurant he could think of (207)	jediné restauraci, na niž přišel (251)	jediné restauraci, na niž přišel (487)	jediné restauraci, na niž přišel (326)	jediné restauraci, na na kterou přišel (334)	jediné restauraci, na kterou přišel
why I really came to Paris (213)	Proč jsem vůbec přišel do Paříže (255)	Proč jsem vůbec přišel do Paříže (491)	Proč jsem vůbec přijel do Paříže (330)	Proč jsem vůbec přijel do Paříže (338)	

he was perfectly right (220)	má naprosto pravdu (259)	má naprosto pravdu (496)	(má) naprosto pravdu (335)	(má) naprostou pravdu (343)	má naprostou pravdu
at the end he could not hear clearly all that she said (221)	nakonec už jasně neslyšel všecko, co říkala (259)	nakonec už jasně neslyšel všecko, co říkala (496)	nakonec už jasně neslyšel všechno, co říkala (335)	nakonec už jasně neslyšel všechno, co říkala (343)	
the memory of these days (229)	Vzpomínka na ty dni (265)	Vzpomínka na ty dni (501)	Vzpomínka na ty dny (340)	Vzpomínka na ty dny (349)	

Verze Bo06 a poté i Bo16 obsahují místo slovního spojení „kolik měsíců“ spojení „tolik měsíců“. „Kolik“ vyjadřuje hovorově „několik“ a „tolik“ vyjadřuje velkou míru (IJP, hesla *kolik* a *tolik*), novější verze tedy mohly při změně zvolit verzi „několik“, která by byla blíže původnímu překladu.

Až verze Bo16 odstraňuje jedno použití knižního „jenž“ ve tvaru „niž“ a nahrazuje ho slovem „který“ ve tvaru „kterou“, jak navrhoval i VP v Analýze 1. Bo16 však ponechává všech dalších devět výskytů tvaru slov jenž/jež.

Verze Bo06 a poté i Bo16 upravují „příchod“ do Paříže na „příjezd“. Český protějšek anglického výrazu často obsahuje nějakou významovou složku navíc a dochází tedy ke specifikaci (Knittlová, 2010, s. 47–48); konkrétně u slovesa „come“ se přidává složka prostředku použitého pro přesun (s. 50). Nahrazením původního „přišel“ novým „přijel“ specifikují tedy novější verze, že se Charlie do Paříže z Prahy dostal nějakým dopravním prostředkem, nikoliv pěšky.

U verze Bo16 dochází k další úpravě případu již komentovaného v Analýze 1, a to slovního spojení „naprosto pravdu“ na „naprostou pravdu“, jak navrhovalo i řešení VP.

Verze Bo06 byla první, která upravila příklad paralelismu na lexikální úrovni. Následně tuto změnu převzala i verze Bo16, ani jedna však neupravuje paralelismus komplexně. V jednom výskytu překladatelského řešení „všecko“ ze tří nahradila toto řešení alternativou „všechno“, která se jinak v textu Bó64 vyskytuje dvacetkrát, o čemž píše Analýza 3.

Bo06 také upravuje frázi „Vzpomínka na ty dni“ na „Vzpomínka na ty dny“, přičemž první možnost není slovníkově uvedená jako zastaralá (na rozdíl od tvaru dnové) a rozbor pro tuto možnost nenašel žádné další podklady; změnu opět přebírá i Bo16 (IJP, heslo *den*).

5.3. Analýza 3: další objevené případy

Třetí okruh analýzy okomentuje další řešení objevená při podrobné analýze překladu. Rozdělení kopíruje strukturu Analýzy 1 pro snadné porovnání rozebíraných částí. Komentář se týká pouze první překladové verze Bó64 ve srovnání s BR23; pokud bylo řešení upraveno novějšími vydáními, komentuje odpovídající části Analýza 2.

5.3.1. Analýza překladu s přihlédnutím k starší překladatelské metodě

Tato část přispěje krátkými poznámkami k problematice překladu francouzských pasáží a vlastních jmen, již podrobněji rozepsané v Analýze 1.

Jak již rozebrala kapitola Babylon Revisited a také Analýza 1, u francouzských pasáží neodpovídá Bó64 verzi BR23 kvůli množství existujících variant anglického textu. Konkrétně se jedná o tyto případy, již zmíněné v Tabulka 4:

Tabulka 34

BR23	**Bó64**
'*Qu' elle est mignonne la petite! Elle parle exactement comme une Française.*' (207)	„*Qu' elle est mignonne la petite? Elle parle exactement comme une française.*" *** ***„Jak je ta holčička rozkošná, mluví přesně jako Francouzska." (251)
the *bonne à tout faire* (225)	*bonne de toute faire** *Děvče pro všechno. (262)

Ke komentáři o používání původní podoby vlastních jmen z Analýzy 1 je také možné zde doplnit, že v jednom případě překlad vynechává zmínku příjmení protagonisty, jak je možné vidět v Tabulka 35.

Tabulka 35

BR23	**Bó64**
Well, the old Wales! (210)	„Podívejme se, kdo to tu je!" (253)

Při zmínění věcí, které náleží rodině Petersových (jak lze určit z použití členu „the"), také překlad volí jednotné číslo (Tabulka 36); na Lincolna Peterse je ale odkazováno vždy křestním jménem, proto VP navrhuje zmínit v pasážích právě celou rodinu Petersových.

Tabulka 36

BR23	Bó64	VP
the Peters‘ address (226)	Petersovu adresu (262)	adresu Petersových
called the Peters‘ apartment (230)	zavolal Petersův byt (265)	zavolal k Petersovým

5.3.2. Analýza překladu na úrovni typografie a pravopisu

Tato část doplní ty komentáře na úrovni typografie a pravopisu k původnímu překladu, které se přímo netýkaly zastarávání překladu. Jedná se o okomentování rozčlenění textu, problémů s PPČ, použití středníků, využívání deviací, a jednotlivých případů týkajících se práce s grafickými znaménky.

Metodologie již shrnula rozdíl mezi rozdělením kapitol původního textu a překladu Bó64. Mezitímco původně byla povídka rozdělena do pěti kapitol, první český překlad spojil třetí a čtvrtou kapitolu do jedné, čímž došel ke konečnému počtu čtyř kapitol, přičemž čtvrtá kapitola překladu je tedy vlastně pátou v původním členění textu. Změna členění příběhu může ovlivnit čtenářovu recepci díla; Seymur L. Gross ve svém rozboru povídky při interpretaci pracuje s motivy, které se opakují na začátku a konci kapitol. U třetí kapitoly porovnává obraz Marion v černých šatech na začátku kapitoly s obrazem Heleny v bílých šatech na jejím konci, přičemž v českém překladu se jasnost této paralely ztrácí (Gross, 1963, s. 133). Gross také porovnává závěrečné obrazy žen v Charlieho životě; na konci první kapitoly je ve fyzické přítomnosti anonymní prostitutky, ale na konci kapitoly druhé a třetí kapitoly není na dosah ani jeho dcera v okně, ani zesnulá manželka ve snu (Ibid.). V překladu je předěl kapitol naznačen pouze odsazením textu a žádná novější verze členění neupravila.

Přehled poznámek pod čarou, které všechny poskytují překlady francouzských částí textu, je součástí Analýzy 1 v Tabulka 4. Rozbor zastarávání překladu nekomentoval jednu nekonzistenci v Bó64, kdy hned u první PPČ chybí tečka na konci. Kvůli stáří publikace byla provedena kontrola vynechání tohoto grafického značení v několika publikacích, pravděpodobnou nepozornost však opakuje i druhý náklad sbírky *Diamant velký jako Ritz* z roku 1965. Jeden z překladů v PPČ také překáží shodě podmětu s přísudkem, VP tudíž doporučuje buď změnu v koncovce slovesa, nebo v překladu, jak je možné vidět v Tabulka 37.

Tabulka 37

BR23	Bó64	VP
chasseur (200)	chasseurem*	chasseurem*

	*Komorník (246)	*Komorník.
the *bonne à tout faire* passed through and went down the corridor (225)	*bonne à tout faire** prošla pokojem a zmizela v chodbě (262) *Děvče pro všechno. (262)	*bonne à tout faire** prošlo pokojem a zmizelo v chodbě *Pomocnice v domácnosti.

Analýza 1 se zabývá paralelismem v používání pomlček, které je potřeba nezaměňovat se spojovníky. Porovnání použití spojovníků nebylo vyhodnoceno pro práci jako přínosné, protože vzhledem k rozdílům mezi angličtinou a češtinou jsou používány v překladu méně, a to zejména tehdy, kdy spojené výrazy tvoří těsný celek (IJP, heslo *Spojovník*). Všechna použití spojovníku byla součástí rozboru z jiných důvodů, jejich kompletní výčet je dostupný v Tabulka 38. Jedná se o tři použití spojky „li“, dvě zachování z původního textu a jedno vyjádření přerývané výslovnosti, o kterém zároveň pojednává následující část o deviacích.

Tabulka 38

BR23	**Bó64**
he couldn't decide whether Honoria was most like him or her mother (205)	se nemohl rozhodnout, je-li Honorie podobnější jemu nebo své matce (249)
if she didn't combine the traits of both (205)	nesmísí-li se v ní ty vlastnosti obou rodičů (249)
epinards, chou-fleur, haricots (207)	*epinards* a *chou-fleur* a mrkev a *haricots* (251)
in the Rue Saint-Honoré (208)	na rue Saint-Honoré (251)
asked if he could count on (221)	zeptal se, může-li počítat (260)
so sel'om. Or solemn. (226)	tak m-málokdy. (263)

Naznačení přerývané výslovnosti spojovníkem patří mezi jeden z prostředků, kterým překladatel naznačil deviaci v promluvě pro vytvoření idiolektu opilých postav v příběhu, Duncana a Lorraine. Knittlová uvádí, že izolační jazyky jako angličtina preferují vyjádření emocionálnosti pomocí konkrétních výrazů, které jsou jejími nositeli (2010, s. 37). Jak je vidět v Tabulka 39, v originálu se deviace projevuje citoslovci, naznačením vynechání vyslovování koncovek apostrofem a použitím LP pouze podobných zamýšlenému významu. Podle Knittlové čeština rozkládá deviační prostředky do větší šíře (s. 63), což je možné pozorovat v českém překladu, který používá opakování, nespisovné tvary a již zmíněné zadrhávání. Cílené použití těchto prostředků je důležité si uvědomovat při opakovaných vydáváních překladu a neupravovat je, což žádná novější verze neučinila kromě jednoho již zmíněného případu v Tabulka 30.

Tabulka 39

BR23	Bó64
Ah-h-h! (226)	I ty jeden! (262)
Ah-h-h! (226)	I ty jeden! (262)
Come and dine. (226)	Pojď s náma na večeři. (263)
Sure your cousins won' mine. (226)	Příbuznejm to jistě vadit nebude. (263)
so sel'om. Or solemn. (226)	tak m-málokdy. (263)

Poslední část této podkapitoly obsahuje komentáře k jednotlivým použitím grafických znamének v překladu Bó64, které lze vidět v Tabulka 40. Při použití pomlčky v prvním případě navrhuje VP upravit „jak" na „jaká" ve spojení s „přitažlivá". Použití trojtečky v druhém případě nemá oporu v původním textu. Kvůli množství verzí anglického originálu je možné, že text, s kterým překladatel pracoval, mohl trojtečku obsahovat, ale žádná taková verze nebyla při analýze dohledána.

Tabulka 40

BR23	Bó64	VP
how Lorraine had appeared to him then – very attractive; (223)	jak mu Lorraine tenkrát připadala – velmi přitažlivá; (261)	jaká mu Lorraine tenkrát připadala – velmi přitažlivá
But you won't always like me best, honey. (212)	Ale ty nebudeš mít vždycky nejradši mě, miláčku… (254)	Ale ty nebudeš mít vždycky nejradši mě, miláčku.

5.3.3. Analýza překladu na úrovni gramatické

V této části se analýza zaměří na případy související s morfologií a syntaxí, konkrétně na problémy související s kategoriemi rodu a času jako použití vykání a tykání v textu, vybraná anaforická odkazování a obecně výstavba některých vět.

Tabulka 41 ukazuje případy, ve kterých VP navrhuje jiná řešení s ohledem na kategorii rodu. Překlad Bó64 v jednom případě používá slovo „králové", přestože „royalty" v originále odkazuje na Charlieho, jeho manželku a další společníky. VP tedy volí řešení „šlechta", které popisuje vyšší vrstvu společnosti, i když ne přímo královskou rodinu (LINGEA, heslo *royalty*), a může se vztahovat na muže i ženy. Jeden z anaforických odkazů, které jsou podrobněji rozebrány ve vlastním oddíle analýzy, také navrhuje VP nahradit odpovídajícím zájmenem pro rod podstatného jména „dítě". VP také nabízí alternativu k překladu věty v případě,

kdy původní text neindikuje, že by se mělo jednat o skupinu (LINGEA, heslo *crowd*) se zástupci pouze ženského rodu.

Tabulka 41

BR23	Bó64	VP
We were a sort of royalty (204)	Byli jsme něco jako králové (249)	Byli jsme něco jako šlechta
A great wave of protectiveness went over him. He thought he knew what to do for her. (205)	Zaplavila ho velká vlna touhy chránit to dítě. Byl přesvědčen, že ví, co pro ni má udělat. (250)	Zaplavila ho velká vlna touhy chránit to dítě. Byl přesvědčen, že ví, co pro něj má udělat.
one of a crowd who had helped them (210)	Jedna z těch, které jim pomáhaly (253)	Jedna z těch, kteří jim pomáhali

Knittlová uvádí, že známým problémem souvisejícím s kategoriemi osoby a čísla je používání vykání nebo tykání, protože angličtina je nerozlišuje; za vodítka považuje typ oslovení, ale i širší kontext, situaci a konvenci (2010, s. 122). Ve Znovu v Babylóně se kromě jedné specifické pasáže vykání a tykání skutečně řídí oslovováním a případně kontextem. Tato jedna pasáž zvolená pro komentář je však komplexní kvůli přechodu mezi vykáním a tykáním mezi Charliem a jeho dcerou Honorií, jak je možné vidět v Tabulka 42. V ostatních dialozích si tykají, ale během hry na cizince přechází překlad dočasně na vykání. VP navrhuje jinou hranici přechodu zpět na tykání vzhledem k tématu konverzace. Dokud je konverzace hrou, tedy po otázku na Honoriino dítě – panenku, navrhuje VP zachovat vykání. Bó64 ale přechází k tykání až při odpovědi na otázku o bydlení, přičemž zachovává vykání v pasážích o škole a o oblíbených členech rodiny, které jsou již myšleny vážně. VP tedy používá tykání už u první zmínky školního prospěchu Honorie.

Tabulka 42

BR23	Bó64	VP
But I see you have a child, madame. (209)	Ale vidím, že máte dítě, madame. (252)	Ale vidím, že máte dítě, madame.
I‘m very pleased that you‘re doing so well at school. (209)	Těší mě, že vám to ve škole tak dobře jde. (252)	Těší mě, že ti to ve škole tak dobře jde.
You like Richard and Elsie, don‘t you? (209)	Richarda a Elsii máte ráda, že ano? (252)	Richarda a Elsii máš ráda, že ano?
And Aunt Marion and Uncle Lincoln – which do you like best? (209)	A pokud jde o tetičku Marion a strýčka Lincolna – koho máte raději? (252)	A pokud jde o tetičku Marion a strýčka Lincolna – koho máš raději?

You must stay here and learn more French. (209)	Musíš tu zůstat a naučit se ještě líp francouzsky. (252)	Musíš tu zůstat a naučit se ještě líp francouzsky.

VP navrhuje také několik změn týkajících se kategorie času. U případů v Tabulka 43 navrhuje VP jinou interpretaci časů, která je při překladu z angličtiny obtížná kvůli potřebě kompenzovat jinými prostředky v češtině (Knittlová, 2010, s. 122). S interpretací časů pracují částečně i komplexnější VP celých vět v následujícím oddíle analýzy. Zde VP navrhuje změnu z „jindy“ na „dříve“, čímž zdůrazňuje minulý čas a změnu z „od začátku“ na „znovu“, čímž zdůrazňuje opakování činnosti. Použití těchto prostředků je podpořeno slovníkovým překladem výrazů originálu (LINGEA, hesla *once* a *again*). Ve třetím případě VP odstraňuje dvojí možnou interpretaci překladu Bó64. V BR23 Lincoln říká, že se jde zkontrolovat Marion, a Charlie odpovídá, že už odchází, nikoliv že ji už jde zkontrolovat on, jak lze interpretovat v Bó64. VP tedy používá budoucí čas přidáním předpony „pů-“ (IJP, heslo *jít*).

Tabulka 43

BR23	**Bó64**	**VP**
once-clamorous (200)	jindy tak hlučného (246)	dříve tak hlučného
I don't feel up to going over that again. (216)	Nemám nervy na to poslouchat to celé od začátku. (256)	Nemám nervy to celé znovu poslouchat.
‘I'd better go along and see how she is.’ ‘I'm going.’ (219)	„Měl bych se radši jít podívat, jak se jí daří.“ „Já už jdu.“ (259)	„Měl bych se radši jít podívat, jak se jí daří.“ „Já už půjdu.“

Velkou část analýzy na této úrovni tvoří komentáře k anaforickým odkazům v textu a obecně i k výstavbě vět, přičemž tyto případy souvisí i s předchozími oblastmi, které úroveň rozebírá. Tabulka 44 obsahuje VP, které navrhují jiná řešení odkazování směrem zpět (anaforických) než překlad Bó64. V prvním případě není v Bó64 specifikováno, kdo nebo co se „vrátil Francii“; může se jednat buď o bar, nebo protagonistu Charlieho. VP používá řešení „místo“ místo řešení „bar“, takže je následný odkaz s koncovkou středního rodu jednoznačný. V druhém případě VP odstraňuje opakování LP, přičemž Knittlová uvádí, že takové opakování je v české stylistické normě považováno za těžkopádné, pokud není přímo součástí autorova záměru (2010, s. 37). V třetím případě změnil VP odkaz „na ni“ na odkaz „na to“, čímž stejně jako v prvním případě rozděluje tento odkaz od následujících odkazů na Honorii („ní“, „jí“, „její“). Původní text neprezentuje alternativu k myšlenkám na Honorii; Bó64

odkazuje na postavu Lorraine, ale VP odkazuje na celou předchozí situaci. Ve čtvrtém případě v Bó64 překladatel ponechal zájmeno „ona“ jako podmět, které VP vynechává.

Tabulka 44

BR23	Bó64	VP
It was not an American bar any more – he felt polite in it, and not as if he owned it. It had gone back to France. (199)	Už to nebyl americký bar. Připadal si v něm zdvořilý, a ne jako by mu patřil. Vrátil se zase Francii. (246)	Už to nebyl americký bar. Připadal si zdvořile, ne jako by mu to místo patřilo. Navrátilo se Francii.
But it was nice while it lasted (204)	Ale dokud to tak bylo, bylo to hezké (249)	Tenkrát se to však zdálo hezké.
It was a relief to think, instead, of Honoria, to think of Sundays spent with her and of saying good morning to her and of knowing she was there in his house at night, drawing her breath in the darkness. (224)	Bylo to úleva, myslet místo na ni na Honorii, myslet na neděle, které s ní stráví, a na to, jak jí bude přát dobré jitro a jak bude vědět, že je v noci u něho v domě, jak bude v temnotě cítit její dech. (261)	Byla úleva myslet místo na to na Honorii myslet na neděle, které s ní stráví, a na to, jak jí bude přát dobré jitro a jak bude vědět, že je v noci u něho v domě, jak bude v temnotě cítit její dech.
There was no answer to this and presently she asked (225)	Na to nešlo odpovědět, a ona se najednou zeptala (262)	Na to nemohl odpovědět, a najednou se ho zeptala

Tabulka 45 obsahuje VP, které navrhují jiná řešení skladby vět než překlad Bó64 kvůli víceznačnosti, která nesouvisí s anaforickým odkazováním. V prvním případě nabízí Bó64 dvojí interpretaci kvůli postavení modální částice „asi“ ve větě; je možné ki spojit s „před třemi roky“, jak je tomu v BR23, ale také s „choval špatně“. VP navrhuje umístění „asi“ dovnitř fráze „před třemi lety“. V druhém případě Bó64 používá řešení „tu“, které může znamenat „tady“, ale zároveň také čtvrtý pád zájmena „ta“ (SSČ, hesla *tu* a *ta*). VP volí synonymum „tady“ jako překlad „here“ (LINGEA, heslo *here*). Ve třetím případě na Charlieho návrh odvést si Honorii za dva dny odpovídá Marion, že „to je nemožné“. Kromě úpravy času navrhuje VP přesunout negaci na dřívější pozici ve větě kvůli dvojímu významu označení slovem nemožné, jednak tedy jako věci, která není možná, ale jednak i věci nevhodné (IJP, heslo *nemožný*).

Tabulka 45

BR23	Bó64	VP
that about three years ago I was acting badly (214)	jsem se asi před třemi roky choval špatně (255)	jsem se před asi třemi roky choval špatně
We're happy to have Honoria here. (215)	Máme tu Honorii rádi. (256)	Máme tady Honorii rádi.

That's impossible. (225)	To je nemožné. (262)	To nebude možné.

Tabulka 46 obsahuje VP prezentující další řešení na gramatické úrovni, která navrhují jiná řešení skladby vět než překlad Bó64, zejména kvůli překladatelově snaze o minimalizaci posunů, o které již analýza pojednávala. Těchto několik případů ilustruje složitou situaci v oblasti syntaxe při překladu z angličtiny do češtiny kvůli systémovým rozdílům mezi jazyky (Knittlová, 2010, s. 123). V prvním případě VP odstraňuje použití LP „potom“ vzhledem k zachování LP „najednou“, nahrazuje vztažnou větu příslovečným určením, vynechává obrat „v přirozeném světle“ a překládá na tomto místě jako „jasně“ (LINGEA, heslo *plainly*). V druhém případě VP odstraňuje z Bó64 spojku „a“ (a tím slučovací vztah) a upravuje funkční větnou perspektivu přesunutím nové informace do rématické pozice („přiblížilo“ místo „Helenu“). Ve třetím případě řešení VP kombinuje již použité úpravy a odstraňuje z Bó64 opakování („hodit se“, „příhoda“), upravuje funkční větnou perspektivu („zamkl dveře“ do rématu) a nahrazuje slova s více významy („hodit se“) nebo vytvářející nejasné anaforické odkazy („příhoda“ v Bó64 stejný rod jako „tříkolka“ – nahrazení slovem „příběh“).

Tabulka 46

BR23	**Bó64**	**VP**
Then, in the flatness that followed her outburst, she saw him plainly and she knew he had somehow arrived at control over the situation. (219)	Potom ho najednou v ochablosti, která následovala po jejím výbuchu, uviděla v přirozeném světle a poznala, že se mu nějak podařilo ovládnout situaci. (258)	Najednou ho ve své ochablosti po výbuchu spatřila jasně a poznala, že se mu nějak podařilo ovládnout situaci.
Going over it again brought Helen nearer, and in the white, soft light that steals upon half sleep near morning he found himself talking to her again. (220)	Znovu o tom přemýšlel a nějak mu to přiblížilo Helenu a v bílém měkkém světle, které se k ránu vkrádá do polospánku, zjistil, že k ní opět mluví. (259)	Jak o tom znovu přemýšlel, nějak mu to Helenu přiblížilo a v bílém měkkém světle, které se k ránu vkrádá do polospánku, zjistil, že k ní opět mluví.
Locking out Helen didn't fit in with any other act of his life, but the tricycle incident did – it was one of many. (223)	To, že zamkl před Helenou dveře, se nehodilo k žádnému jinému činu jeho života, ale ta příhoda s tříkolkou se hodila – zapadala dokonale mezi mnoho podobných příhod. (261)	To, že před Helenou zamkl dveře, nebylo v souladu s žádným jiným činem jeho života, ale ten příběh s tříkolkou ano – zapadal dokonale.

5.3.4. Analýza překladu na úrovni lexikální

Část analýzy obsahuje komentáře, které se přímo netýkají zastarání konkrétních lexikálních jednotek. Poukazuje na komplexní strategie Bó64 objevené při rozboru a navrhuje ve VP zachování dalších objevených lexikálních paralelismů. Dále komentuje další návrhy úprav na lexikální úrovni.

Jako první se tento oddíl zaměří na konzistentnost použité míry a měny. Zehnalová uvádí, že u jednotek míry se překladatel rozhoduje mezi použitím původních jednotek (a tak zachováním koloritu), anebo použitím domácích jednotek pro usnadnění porozumění čtenáře (2020, s. 162). Překlad Bó64 převádí v jednom případě na metrický systém a v jednom nahrazuje konkrétní vzdálenost spojením „pár kroků“, jak je vidět v Tabulka 47. Tabulka 48 poté obsahuje použití běžného způsobu převodu jednotek měny pomocí zachování odkazů na původní měnu (Ibid.). Ve všech pěti případech se tedy jedná o francouzské franky, v jednom navíc i s porovnáním s americkými centy. V rámci analýzy byl zkontrolován převod jednotek.

Tabulka 47

BR23	**Bó64**
the twenty feet (200)	šest metrů (246)
who had insulted her ten feet from the table (230)	který ji urazil pár kroků od stolu (265)

Tabulka 48

BR23	**Bó64**
thirty thousand franks (201)	30.000 franků (247)
Five-course dinner, four francs fifty, eighteen cents, wine included. (202)	Oběd o pěti chodech za čtyři franky padesát, za osmnáct centů, včetně vína. (248)
He remembered thousand-franc notes given to an orchestra for playing a single number, hundred-franc notes tossed to a doorman for calling a cab. (206)	Pamatoval se na tisícifrankové bankovky, které dával orchestru za to, že zahrál jedinou písničku, na stofrankové bankovky, které házel vrátnému, že zavolal taxikáře. (250–251)
gave her a twenty-franc note (207)	jí dal dvacetifrankovou bankovku (251)
watching every ten franks (218)	obraceli jsme každých deset franků (257)

Dále tento oddíl poukáže na objevenou bohatost překladu Bó64 při řešení překladu anglického „pretty“ do češtiny. V jednom případě se nejedná o intenzifikátor, ale „pretty“ ve významu „hezká“ (LINGEA, heslo *pretty*). Tři intenzifikátory řeší překlad různě; Knittlová upozorňuje, že užití „pretty“ může mít protějšky různých stupňů (2010, s. 75). Ve dvou případech ho Bó64 převádí pomocí intenzifikačních hovorových příslovcí „moc“ a „hrozně“

a v jednom případě dokonce povýšil intenzifikační složku i do určovaného výrazu v „pořádně hopem“, jak je vidět v Tabulka 49.

Tabulka 49

BR23	**Bó64**
pretty sick man (199)	moc nemocný (246)
You were going pretty strong a couple of years ago. (200)	Před dvěma lety jste to bral pořádně hopem. (247)
people spoke of how pretty she had been (204)	když slyšel, jak prý byla kdysi hezká (249)
pretty bitter (228)	hrozně roztrpčená (264)

Analýza na této úrovni se bude zabývat také pasážemi překladu, ve kterých byl originál naopak vnímán příliš atomisticky a pro čtenáře tedy nebyly zachovány ty lexikální paralelismy, ke kterým je potřeba syntetizující chápání výrazových prostředků. Při zaměření pozornosti na tyto paralelismy originálu je možné poukázat na Levého poznatek, že překladatel někdy postupně přichází na lepší řešení již opakující se situace (2012, s. 90). V kapitole o překladateli Lubomíru Dorůžkovi bylo také již zmíněno, že dle jeho vlastních slov si při překládání původní materiál rozdělovali s Josefem Škvoreckým a pracovali na částech textu odděleně (2020, s. 299–300); není možné dohledat, zda tomu tak bylo i při práci na rozebíraném překladu.

Prvním lexikálním paralelismem je použití LP „snow“, které může znázorňovat skutečný sníh, ale Fitzgerald zde navozuje asociaci i se slangovým výrazem pro kokain (Daugherty, 2002, s. 13), kterým je v češtině také slovo „sníh“. Pro zachování dvojsmyslu tedy v překladu stačí převádět „snow“ jako „sníh“, v jednom případě ale Bó64 překládá „the Snow Bird“ jako „naše Pěnkavička“, čímž ztrácí spojení se sněhem. Samotné slovo „Snowbird“ může popisovat kromě ptáka i člověka, který v zimě jezdí za teplem, nebo slangově právě uživatele kokainu (Lighter, 1972, s. 104). VP tedy navrhuje namísto Pěnkavičky zvolit Sněhuli, přičemž tento druh ptáka jednak také v zimě migruje a jednak zachovává slovo „sníh“ (BirdLife International, 2016).

Tabulka 50

BR23	**Bó64**	**VP**
the Snow Bird (199)	naše Pěnkavička (246)	naše Sněhule
How could he know she would arrive an hour later alone, that there would be a snowstorm in	Jak mohl vědět, že přijde o hodinu později sama, že bude sněhová vichřice, v níž bude	

which she wandered about in slippers, too confused to find a taxi? (220)	bloudit jen v lehkých střevíčkách, příliš zmatená na to, aby si sehnala taxík? (259)
– The men who locked their wives out in the snow, because the snow of twenty-nine wasn't real snow. If you didn't want it to be snow, you just paid some money. (230)	– Muži, kteří zamykali dveře a nechávali své ženy ve sněhu, protože sníh roku dvacet devět nebyl opravdový sníh. Když člověk nechtěl, aby to byl sníh, stačilo jenom zaplatit. (265)

Dále se rozbor zaměří na použití slov „oběd“ a „večeře“ v překladu Bó64. Slovo „dinner“ se v BR23 vyskytuje třináctkrát a Bó64 je převádí jako „večeře“ ve dvanácti případech; Tabulka 51 ukazuje jediný případ, kdy je slovo přeloženo jako „oběd“. Slova „lunch“ (třikrát) a „luncheon“ (jednou) z BR23 pak Bó64 vždy překládá jako oběd. VP tedy navrhuje „dinner“ překládat vždy jako „večeře“ a „lunch“ vždy jako „oběd“, což vyžaduje jen jednu změnu oproti Bó64. „Dinner“ může podle slovníku vyjadřovat obecně hlavní jídlo dne, tedy i velký oběd (LINGEA, heslo *dinner*). V kontextu věty však Charlie prochází Paříží a diví se, že již vidí lidi večeřet, jak překládá i Bó64. V případě zachování „obědu o pěti chodech“ by tedy bylo pro konzistentnost potřeba změnit předchozí překlad „at dinner“ na „na obědě“, nikoliv „na večeři“, jak je opět možné vidět v Tabulka 51.

Tabulka 51

BR23	**Bó64**	**VP**
people were already at dinner (202)	seděli už lidé na večeři (248)	
Five-course dinner, four francs fifty, eighteen cents, wine included. (202)	Oběd o pěti chodech za čtyři franky padesát, za osmnáct centů, včetně vína. (248)	Večeře o pěti chodech za čtyři franky padesát, za osmnáct centů, včetně vína.

Různé převody slova „damn“ v originále byly prvním impulzem při rozboru zaměřit se podrobněji na převody lexikálních paralelismů, a to kvůli významu tohoto paralelismu v textu. Postava Charlieho jednou použije slovo „damn“ před Marion a jednou je součástí jeho vnitřního monologu, ale až když slovo řekne před Marion podruhé, ohradí se proti jeho klení, načež Lincoln poznamená, že proti slovu „damn“ neměla nikdy námitky. Překladem prvního „damn“ jako „po čertech“ se tedy toto spojení v překladu ztrácí, a VP navrhuje v Tabulka 52 zachování tohoto LP (jako typického pro Charlieho) ve všech případech.

Tabulka 52

BR23	Bó64	VP
damn (203)	po čertech (248)	zatraceně
damn drunk (206)	opravdu namol (250)	zatraceně opilý
I'm behaving damn well (217)	chovám se zatraceně dobře (257)	
objected to the word "damn" (217)	námitky proti slovu „zatraceně" (257)	

Tabulka 53 ukazuje další případ, který se týká překladu slova „nothing" v Bó64 v jedné konkrétní pasáži. Charlie přemítá nad tím, jak bylo vše promarněno a z „něčeho" se udělalo „nic", v BR23 „something" a „nothing"; později se však naopak uklidňuje, že z utrácení něco získával, v BR23 tedy, že to nebylo „for nothing". Překlad Bó64 jako „zadarmo" odstraňuje návaznost těchto dvou pasáží textu, VP proto navrhuje frázi, ve které zůstává „nic" zachováno.

Tabulka 53

BR23	Bó64	VP
make nothing out of something (206)	udělat z něčeho nic (250)	
But it hadn't been given for nothing. (206)	Ale nedával to zadarmo. (251)	Nemohl však říct, že z toho nic neměl.

Slovní spojení „Another thing" překládá Bó64 dvěma různými způsoby (Tabulka 54). V obou případech se jedná o promluvu Lincolna a fráze uvozuje poznámku k probíranému tématu. VP tedy navrhuje nahradit v prvním výskytu překladovou variantou z druhého výskytu, „Ještě něco". U fráze ještě více než u jednotlivých slov lze upozornit na Levého tezi o postupném vylepšování překladatelských řešení a na možnou dělbu textu při překladu, o čemž již pojednává úvod tohoto oddílu analýzy.

Tabulka 54

BR23	Bó64	VP
Another thing (217)	Další věc (257)	Ještě něco
There's another thing (222)	Ještě něco (260)	

Další případ, ve kterém překladatel nezachoval jednotné řešení u promluvy konkrétní postavy, se týká slov „mrtev" a „mrtvý" v promluvách Honorie, jak ukazuje Tabulka 55. Dítě nejdříve uvádí tvar příčestí trpného a poté dvakrát přídavné jméno. VP tedy navrhuje jednotné

použití přídavného jména, čímž se zároveň zbaví i zastaralé konstrukce, jak je podrobněji rozebráno v Analýze 1. Použití slova „mrtvo“ v promluvě Charlieho analýza nekomentuje, je ale opět zajímavé z hlediska lineárního vývoje překladatelského řešení.

Tabulka 55

BR23	**Bó64**	**VP**
isn’t moving at all (203)	je tam (úplně) mrtvo (248)	
My husband is dead (209)	Manžel je mrtev (252)	mrtvý
Because mamma’s dead (209)	Protože maminka je mrtvá (252)	
now that mummy’s dead (212)	když je teď maminka mrtvá (254)	

Ve stejné pasáži textu také analýza upozorňuje na volbu řešení „maminka“. Tabulka 56 ukazuje, že řešení bylo v Bó64 zvoleno, i když se v BR23 nejednalo o zdrobnělinu v promluvě dítěte, ale i o slovo bez citového zabarvení v promluvě otce, což VP mění.

Tabulka 56

BR23	**Bó64**	**VP**
mamma (209)	maminka (252)	
mother (212)	maminku (254)	mámu
mummy (212)	maminka (254)	

Volby překladatelských řešení „všechno“ a „všecko“ zmínila již Analýza 2. V Bó64 se „všecko“ vyskytuje pouze třikrát a „všechno“ dvacetkrát, přičemž kontext výskytu řešení „všecko“ ho nijak neodlišuje od ostatních výskytů. Kompletní přehled všech výskytů těchto dvou překladatelských řešení se nachází v Příloha 3. Slovo se objevuje také ve spojení „všechno rozfofrovat“, pro které VP navrhuje alternativu, která není z obecné češtiny a expresivní (Tabulka 57; LINGEA, heslo *rozfofrovat*).

Tabulka 57

BR23	**Bó64**	**VP**
meaning of the word ‘dissipate’ (206)	co to znamená „všechno rozfofrovat“ (250)	co to znamená „všechno promarnit“

V Tabulka 58 je vidět, jak překlad Bó64 pracoval s motivy trhu, konjunktury a krize/krachu, které jsou v rozebíraném díle klíčové. Slovo „market“ vždy konkretizuje

buď na období konjunktury nebo krize/krachu a na jedno z těchto tří řešení převádí i slova „prosperity“, „crash“ a „boom“.

Tabulka 58

BR23	**Bó64**
the bull market (200)	vrcholné konjunktury (246)
and the market had cleaned me out (217)	a krize mě připravila o všecko (257)
I didn't touch any of the prosperity (222)	Nikdy jsem z konjunktury nic neměl (260)
maybe not in the first crash, but then in the second (229)	Když ne v tom prvním krachu, tak ve druhém (265)
I heard that you lost a lot in the crash (229)	Slyšel jsem, že jste v tom krachu přišel o spoustu peněz (265)
I lost everything I wanted in the boom (229)	o všechno, o co jsem stál, jsem přišel za konjunktury (265)

Poslední slovo, na komplexnost jehož řešení se analýza zaměřila, je „alone“ v pointě povídky. Tabulka 59 ukazuje poslední dvě věty příběhu, přičemž v BR23 je vidět, že na slovo „alone“ je dán důraz v úplném závěru. V Bó64 však překladatel slovo „sám“ použil již v předchozí větě a ve větě poslední již tedy není novou informací, která by měla být v rématické pozici. VP tedy navrhuje nahradit „sám“ po přestavbě předchozí věty na „vlastními“. I po této úpravě překlad Bó64 zahrnuje jednu možnou interpretaci původně vágního obratu, který lze kromě zvolené interpretace za použití vazby „aby vystačil“ také interpretovat pomocí vazby „a vystačil si“, jak navrhuje druhý VP. Levý uvádí, že pokud není možná úplná významová shoda, nestačí překladateli pouze zvolit vhodné jazykové prostředky, ale musí také předlohu interpretovat a význam specifikovat (2012, s. 59).

Tabulka 59

BR23	**Bó64**	**VP**
He wasn't young any more, with a lot of nice thoughts and dreams to have by himself. (231)	Není už mladý, aby vystačil sám se spoustou hezkých myšlenek a snů. (266)	Nebyl už mladý, aby vystačil s vlastními hezkými myšlenkami a sny.
		Nebyl už mladý a vystačil si s vlastními hezkými myšlenkami a sny.
He was absolutely sure Helen wouldn't have wanted him to be so alone. (231)	Byl si naprosto jist, že Helena by nechtěla, aby byl tak sám. (266)	

Na této úrovni analýza také upozorňuje v Tabulka 60 na jednu nepřesnost překladu na úrovni lexikální, kdy je v Bó64 v mužském rodě použitý tvar pro rod ženský „Jakživa“; žádná novější verze ji neupravila (IJP, heslo *jakživ*).

Tabulka 60

BR23	**Bó64**	**VP**
He had never (202)	Jakživa (248)	Jakživ

Poslední oddíl komentářů k překladu Bó64 obsahuje v Tabulka 61 další řešení objevená při analýze, ke kterým byly z různých důvodů vypracovány návrhy VP.

Tabulka 61

BR23	**Bó64**	**VP**
a group of strident queens (201)	skupinu vymóděných dámiček (247)	skupinu zženštilých tlachalů
where he had parted with so many hours and so much money (205)	kde kdysi utratil tolik hodin a tolik peněz (250)	kde se rozloučil s tolika hodinami a tolika penězi
Well, yes (207)	Třeba ano (251)	Tak dobrá
a picture of her (212)	její obrázek (254)	její portrét
until I gave up business (215)	dokud jsem nenechal zaměstnání (256)	dokud jsem nenechal podnikání
a cross Béarnaise and to a buxom Breton peasant (222)	s rozzlobenou Berňankou a baculatou bretonskou selkou (260)	s rozzlobenou Bearňankou a baculatou bretaňskou selkou
in the sweat-shop at the Ritz (223)	v tom potítku v Ritzu (261)	v Ritzu, té staré díře
trite, blurred, worn away (234)	banální, rozmazlená, utahaná (261)	banální, roztěkaná, ztrhaná
people together by a fire (225)	lidé mezi sebou u ohně (262)	lidé pospolu u krbu
After some concentration Duncan said (226)	Když se trochu soustředili, Duncan řekl (263)	řekl Duncan se značnou námahou
The little man (230)	Malý človíček (265)	Malý chlapík
at the ship’s party (230)	na loďařském večírku (265)	na večírku na lodi

U prvního případu se v překladu Bó64 „vymóděných dámiček“ ztrácí informace o hovoru, obsažená ve slově „strident“, i informace o identitě osob, obsažená ve slově „queen“; řešení VP se inspirovalo výrazem, kterým skupinu popisuje Seymur L. Gross ve svém článku, a to „the shrill group of homosexuals“ (1963, s. 130). Že Fitzgerald skutečně neměl na mysli ženy

lze vidět v jeho původním nepublikovaném textu, který *Saturday Evening Post* upravilo; původně se jednalo o frázi „a group of effeminate young men“ (White, 1966, s. 442).

U dalších dvou případů volí VP řešení bližší původnímu textu při návrhu překladu „parted“ jako „rozloučit se“ a „well, yes“ jako „tak dobrá“ (LINGEA, hesla *part* a *well*).

Ve čtvrtém případě VP navrhuje řešení „portrét“, ze kterého je jasné, že se jedná o vizuální upomínku na podobu Heleny. V Bó64 lze „její obrázek“ interpretovat zároveň i jako obrázek, který jí patří, nebo který vytvořila.

Analýza zastarávání na gramatické úrovni již obsahovala VP „Podnikám“ jako alternativu ke konstrukcí s tvarem příčestí trpného „Jsem zaměstnán“ (Tabulka 9), také v Tabulka 61 VP navrhuje nahradit obecné „zaměstnání“ konkrétním „podnikání“ (LINGEA, heslo *business*).

U překladu obyvatelek dvou francouzských oblastí VP navrhuje „Bearňanka“ jako počeštěné označení ženy z provincie Béarn, přičemž volba Bó64 „Berňanka“ označuje obyvatelku švýcarského města Bern. Označení Bó64 „bretonská selka“ je v češtině možné použít pro obyvatelku Bretaně, VP ale volí počeštěnou variantu „bretaňská selka“.

V sedmém případě nahrazuje VP řešení „potítko“ (IJP, heslo *potítko*) jako překlad „sweat-shop“ frází „stará díra“ (vícejazyčný slovník, heslo *sweatshop*).

Dále VP navrhuje jiné řešení u popisu Lorraine, který je v originálu „trite, blurred, worn away“, ale v Bó64 je slovo „blurred“ přeloženo jako „rozmazlená“ a je tedy možné, že došlo k záměně se slovníkovým protějškem „rozmazaná“ (LINGEA, heslo *blurred*). VP volí řešení „roztěkaná“ kvůli spojení s osobou a slovo „utahaná“ v překladu „worn away“ také upravuje na „ztrhaná“ pro důraz na opotřebovanost, nikoliv únavu (SSČ, heslo *roztěkaný*; LINGEA, heslo *worn*).

U dalších dvou případů VP dochází k jiným překladům kvůli navození jiné představy skutečnosti, na nutnost jejíž přesnosti upozorňuje Levý (2012, s. 53). VP překládá „together by a fire“ v místnosti ne jako „mezi sebou u ohně“, ale „pospolu u krbu“ (LINGEA, heslo *fire*). U promluvy opilého Duncana pak VP nepřisuzuje „After some concentration“ posluchačům jako Bó64 s řešením „Když se trochu soustředili“, ale Duncanovi pomocí „řekl se značnou námahou“.

V dalším případě u spojení „little man“ s citově modifikujícím přídavným jménem „little“ nechává překlad Bó64 jeho denotační význam „malý“ a kombinuje ho se zdrobnělinou

expresivního výrazu „človíček“; VP ale volí zdrobnělinu „chlapík“, která nenavozuje představu dítěte, ale muže (ASSČ, heslo *človíček*).

Poslední případ v Tabulka 61 obsahuje frázi „at the ship’s party“, kterou Bó64 překládá jako „na loďařském večírku“ a VP navrhuje alternativu „na večírku na lodi“, kde opět záleží na překladatelově interpretaci originálu.

Závěr

Cílem této bakalářské práce bylo provést analýzu povídky *Babylon Revisited* od amerického spisovatele F. Scotta Fitzgeralda v českém překladu od Lubomíra Dorůžky z roku 1964 a zjistit, jaká je míra funkčnosti překladu v současnosti. Překladová analýza měla za cíl objevit prvky, které funkčnost narušují, a to pomocí podrobného rozboru díla. První část analýzy se zaměřila na zastaralé prvky překladu. Zároveň však také práce zkoumala rozdíly mezi jednotlivými tištěnými vydáními překladu a třetí část analýzy věnovala dalším překladatelským řešením, ke kterým z různých důvodů navrhovala alternativní vlastní překlad.

V úvodu byly tedy vydefinovány tyto tři oblasti analýzy. Teoretická část následně přiblížila problematiku zastarávání překladu se zvýšenou pozorností na umělecký překlad bez makroposunů, mezi které se řadí i analyzovaný text. Dále práce představila osobnosti autora a překladatele a shrnula jednotlivá vydání povídky *Babylon Revisited* v anglickém originále a *Znovu v Babylóně* v českém překladu. Přiblížením postavení tohoto textu v díle F. Scotta Fitzgeralda a překladové tvorbě Lubomíra Dorůžky tak zdůraznila potřebu existence funkčního překladu.

Analýzy vždy nejprve okomentovaly vztah k starší překladatelské normě a poté byly komentáře k probíraným příkladům rozdělené podle jednotlivých úrovní jazyka. Analýza tedy představila vybraná překladová řešení postupně na úrovni typografie a pravopisu, na úrovni gramatické a na úrovni lexikální.

Analýza 1 se věnovala těm prvkům překladu, které byly vyhodnoceny jako zastaralé, a nabízela alternativní VP v případě této nefunkčnosti kvůli dobové příznakovosti. Výskyt množství případů na různých jazykových úrovních potvrdil archaičnost díla. Překlad sice nepracoval se starší překladatelskou metodou počešťováním křestních jmen a zeměpisných názvů, ale text lze nazvat zastaralým kvůli poznatkům získaným při analýze jednotlivých jazykových rovin. Na úrovni typografie a pravopisu se jedná o přítomnost starší normy zápisu jednotek, slova přejatého z angličtiny s menší mírou změny v pravopise, cizích slov psaných se [s], slov psaných s krátkou samohláskou, LP psaného rozděleně a množství grafických paralelismů při používání středníků a pomlček. Na úrovni gramatické se jedná o výskyt zastaralých jevů, konkrétně konstrukce s tvary příčestí trpného, kondicionálu minulého a přechodníku přítomného, a dále o formulace s nízkou četností výskytu oproti alternativním možnostem. Na úrovni lexikální se pak jedná o existenci řady LP, pojmenování, vazeb a kolokací, jejíž označení jako zastaralé dokázala analýza obhájit pomocí slovníků a ČNK.

Analýza 2 porovnala vybraná místa původního překladu z roku 1964 s novějšími vydáními z let 1970, 2006 a 2016. Druhé vydání Bó70 provedlo nekomplexní úpravy týkající se překladatelské metody, a to po jedné změně u použití křestního jména a u zeměpisného názvu. Na úrovni typografie a pravopisu došlo k neodůvodnitelným změnám způsobeným pravděpodobně nepozorností u verze Bo06 i u verze Bo16, která některé z Bo06 převzala a některé vytvořila. Dvě nejnovější verze změnily formu zápisu v některých případech zastarání, ale také v případech, které Analýza 1 jako zastaralé nevyhodnotila, nejvýznamněji v samotném názvu povídky u slova „Babylón"/„Babylon", které je možné psát oběma způsoby. Bó70 také na úrovni typografie a pravopisu činilo změny z prostředků běžnějších v současné normě na zastaralejší. Komplikovaná byla analýza grafických paralelismů, kde se změny opět dotýkaly všech novějších verzí. U novějších verzí také šlo pozorovat postupné odebírání deviací. Na úrovni gramatické nedošlo k početným úpravám; ve dvou případech nahradilo Bo06 (ze které změnu převzala i verze Bo16) zastaralou frázi řešením, které navrhoval i VP v Analýze 1. V jednom případě překlad Bó70 opět zvýšil archaičnost textu použitím původního infinitivu a také v jednom případě Bo16 změnilo syntax, přičemž se jednalo o jedinečný rozsah zásahu v porovnání se zbytkem analýzy. Na úrovni lexikální byly opět nejdříve okomentovány pravděpodobné nepozornosti a následně úpravy, z nichž část již popsala Analýza 1. V této části byla opět odhalena nekomplexnost úprav, kdy verze Bo16 odstraňuje jen jedno z deseti použití knižního tvaru „jenž"/„jež" a verze Bo06 odstraňuje jen jedno ze tří použití slova „všecko".

Analýza 3 doplnila další případy, ve kterých vyhodnotila překlad z různých důvodů jako nefunkční. Navrhovala alternativy ve všech oddílech zmíněných při předchozích analýzách a zdůrazňovala potřebu komplexního přístupu k úpravám, zejména v kontrastu s atomistickým vnímáním úprav odhaleným v Analýze 2. Mezi možné úpravy patří návrat k původnímu členění textu, práce s PPČ a deviacemi. Dále se jedná o změny týkající se morfologie a syntaxe, konkrétně kategorií rodu a času, použití vykání a tykání, anaforických odkazování a slovosledu. Na lexikální úrovni navrhly VP mimo dalších úprav také komplexní řešení objevených lexikálních paralelismů, zároveň však analýza poukázala na komplexnost některých řešení objevených již v Bó64.

Práce svou podrobnou analýzou překladu povídky *Znovu v Babylóně* poukázala na problematiku funkčnosti u stárnoucích překladů pomocí názorných ukázek, které pomohly v textu odhalit zastaralé prvky. Upozornila na nekomplexní zásahy do překladu v novějších vydáních a průběžně navrhovala vlastní překladová řešení, která k vyjadřovacím prostředkům textu přistupovala syntetizujícím způsobem.

Rozbor tedy potvrdil Levého tezi o rychlejším zastarávání překladu oproti původnímu dílu (2012, s. 73) a konkrétně v případě překladu *Znovu v Babylóně* se potvrdil výskyt řešení přispívajících k archaičnosti textu, který byl očekáván vzhledem ke stáří textu. Zároveň byly při analýze objeveny nekomplexní zásahy do původní podoby překladu, které ukázaly nedostatečnou práci s přeloženým textem při jeho revizích. V rámci dalšího výzkumu by tedy bylo možné pokračovat ve zkoumání práce se starší přeloženou literaturou, ať už z hlediska samotné funkčnosti, nebo z hlediska reálných úprav prováděných v českých nakladatelstvích.

Přílohy

Příloha 1: rozdílná použití středníků v BR a Bó64

BR	Bó64
When he turned into the bar he travelled the twenty feet of green carpet with his eyes fixed straight ahead by old habit; and then, with his foot firmly on the rail, he turned and surveyed the room,(0) encountering only a single pair of eyes that fluttered up from a newspaper in the corner. (200)	Když zabočil do baru, putoval šest metrů po zeleném koberci s očima upřenýma před sebe podle starého zvyku (0) a potom, sotva spočinul nohou pevně na trnoži, se obrátil a přehlédl místnost; a setkal se jen s jediným párem očí, které se pozvedly od čísla novin v rohu a zavadily o něho. (246)
It was late afternoon and the streets were in movement; the *bistros* gleamed. (201)	Odpoledne se chýlilo ke konci a ulice byly v pohybu: (0) bistra zářila. (247)
The Place de la Concorde moved by in pink majesty; they crossed the logical Seine, and Charlie felt the sudden provincial quality of the Left Bank. (201)	Place de la Concorde ubíhalo kolem něho růžové a vznešené; přejeli nevyhnutelnou Seinu a Charlieho náhle ovanul předměstský charakter levého břehu. (247)
As he rang his brother-in-law's bell in the Rue Palatine, the wrinkle deepened till it pulled down his brows; he felt a cramping sensation in his belly. (202)	Když zazvonil u svého švagra na rue Palatine, vráska se prohloubila, až mu svraštila obočí. (0) Cítil, jak se mu svírá žaludek. (248)
The three children moved intimately about, playing through the yellow oblongs that led to other rooms; the cheer of six o'clock spoke in the eager smacks of the fire and the sounds of French activity in the kitchen. (203)	Tři děti se v něm důvěrně pohybovaly a běhaly při hře žlutými obdélníky do ostatních pokojů. (0) Do dychtivého mlaskání ohně a do zvuků francouzského shonu v kuchyni odbilo slavnostně šest hodin. (248)
But Charlie did not relax; his heart sat up rigidly in his body and he drew confidence from his daughter, who from time to time came close to him, holding in her arms the doll he had brought. (203)	Ale Charlie necítil uvolnění. (0) Srdce mu v těle sedělo strnule a čerpal sebedůvěru jen od své dcery, která se k němu občas přiblížila s panenkou, kterou jí donesl, v náručí. (248)
His boasting was for a specific purpose; but after a moment, seeing a faint restiveness in Lincoln's eye, he changed the subject: (203)	Sledoval tím chvástáním zvláštní účel. (0) Ale když po chvíli spatřil v Lincolnových očích záblesk vzdoru, obrátil list: (249)
Her dislike was evident in the coldness with which she spoke, but Charlie only smiled; he had larger plans. (205)	Z jejího chladného tónu vyzařovala nelibost, ale Charlie se jen usmál; měl větší plány. (249)

He believed in character; he wanted to jump back a whole generation and trust in character again as the eternally valuable element. (205)	Věřil v charakter; chtěl skočit o celou generaci nazpět a znovu věřit v charakter jako v prvek, který má věčnou platnost. (250)
He passed a lighted door from which issued music, and stopped with the sense of familiarity; it was Bricktop's, where he had parted with so many hours and so much money. (205)	Prošel kolem osvětlených dveří, z nichž se linula hudba, a zastavil se s pocitem, že to tu důvěrně zná; byl to Bricktopův podnik, kde kdysi utratil tolik hodin a tolik peněz. (250)
Zelli's was closed, the bleak and sinister cheap hotels surrounding it were dark; up in the Rue Blanche there was more light and a local, colloquial French crowd. (206)	U Zelliho bylo zavřeno, v pustých a ponurých laciných hotelech kolem dokola bylo tma; dále na rue Blanche bylo více světla a místní domorodé francouzské obecenstvo. (250)
All the catering to vice and waste was on an utterly childish scale, and he suddenly realized the meaning of the word 'dissipate' – to dissipate into thin air; to make nothing out of something. (206)	Celá ta zásobárna neřesti a hýření měla zcela dětinské rozměry a on si najednou uvědomil, co to znamená „všechno rozfofrovat " – vyhodit všechno do povětří, (0) udělat z něčeho nic. (250)
When there had been her mother and a French nurse he had been inclined to be strict; now he extended himself, reached out for a new tolerance; he must be both parents to her and not shut any of her out of communication. (208)	Pokud byla ještě naživu její matka a pokud měli francouzskou chůvu, měl sklon k přísnosti. (0) Teď se překonával, snažil se být snášenlivý, jak to dříve neznal; musí jí nahradit oba rodiče a nesmí ztratit spojení s žádnou stránkou její povahy. (252)
Lorraine Quarrles, a lovely, pale blonde of thirty; one of a crowd who had helped them make months into days in the lavish times of three years ago. (210)	Lorraine Quarrlesová, hezká, bledá třicetiletá blondýnka. (0) Jedna z těch, které jim pomáhaly proměňovat měsíce ve dny za těch hýřivých časů před třemi lety. (253)
They liked him because he was functioning, because he was serious; they wanted to see him, because he was stronger than they were now, because they wanted to draw a certain sustenance from his strength. (211)	Líbil se jim, protože byl v pořádku, protože byl vážný. (0) Chtěli si s ním popovídat, protože byl silnější, než byli teď oni, protože z jeho síly chtěli čerpat jistou oporu. (253)
His heart leaped; he had wanted it to come like this. (212)	Srdce mu poskočilo; přesně takhle si to přál. (254)
He stared at her grimly; he had never been certain how fond of each other the sisters were in life. (215)	Vztekle na ni pohlédl; nikdy si nebyl jist, jak rády se vlastně obě sestry měly zaživa. (256)
This was more difficult than he expected; he wanted to launch out into a long expostulation and explanation, but he only said: (216)	Bylo to těžší, než očekával. (0) Chtěl se pustit do dlouhých vysvětlování a obhajob, ale řekl jenom: (256)
Charlie became increasingly alarmed at leaving Honoria in this atmosphere of hostility against himself; sooner or later it would come out, in a word here, a shake of the head there, and some of	Charlie se stále více hrozil představy, že by měl nechat Honorii v této atmosféře, která je mu tak nepřátelská; dřív nebo později to prosákne, tady slůvkem, tam zavrtěním hlavy, a něco ze vší té

that distrust would be irrevocably implanted in Honoria. (217)	nedůvěry se neodvolatelně zakoření v Honorii. (257)
But he pulled his temper down out of his face and shut it up inside him; he had won a point, for Lincoln realized the absurdity of Marion's remark and asked her lightly since when she had objected to the word ‚damn.' (217)	Ale nedal na sobě znát to pobouření, zavřel je v sobě; získal bod k dobru, protože Lincoln si uvědomil absurdnost Marioniny poznámky a zeptal se jí lehce, od kdy má námitky proti slovu „zatraceně". (257)
Marion shuddered suddenly; part of her saw that Charlie's feet were planted on the earth now, and her own maternal feeling recognized the naturalness of his desire; but she had lived for a long time with a prejudice – a prejudice founded on a curious disbelief in her sister's happiness, and which, in the shock of one terrible night, had turned to hatred for him. (218)	Marion se náhle zachvěla.(0) Jednou částí své osobnosti poznala, že Charlie stojí pevně na zemi, a její vlastní mateřský cit uznával přirozenost jeho žádosti; žila však dlouho s předsudkem – s předsudkem založeným na podivné nevíře v sestřino štěstí, a ten se po otřesu oné strašlivé noci změnil v nenávist k švagrovi. (258)
An electric current of agony surged through him; for a moment he was almost on his feet, an unuttered sound echoing in his throat. (218)	Projel jím elektrický proud agónie; už už skoro vyskočil a v hrdle se mu ozval nevyslovený zvuk. (258)
She hurried from the room; after a moment Lincoln said: (219)	Spěšně opustila pokoj; za okamžik řekl Lincoln: (258)
There was a scene at the Florida, and then he attempted to take her home, and then she kissed young Webb at a table; after that there was what she had hysterically said. (220)	Došlo k výstupu ve Floridě, potom se ji pokoušel odvést domů a potom políbila u stolu mladého Webba, (0) potom došlo k tomu, co řekla tak hystericky. (259)
He tried to picture how Lorraine had appeared to him then – very attractive; Helen was unhappy about it, though she said nothing. (223–224)	Pokusil se vybavit si, jak mu Lorraine tenkrát připadala – velmi přitažlivá; Helena z toho byla nešťastná, i když nic neříkala. (261)
Honoria had been told she was going; Charlie was glad to see that her tact made her conceal her excessive happiness. (224)	Honorii už řekli, že půjde s ním; Charlieho potěšilo, když viděl, jak taktně jeho dcerka ukrývá své překypující štěstí. (261–262)
They're not like aches or wounds; they're more like splits in the skin that won't heal because there's not enough material. (224)	Není to, jako když bolí nějaká rána. (0) Je to spíš jako odřená kůže, která se nehojí, protože k tomu chybí materiál. (262)
The children felt very safe and important; the mother and father were serious, watchful. (225)	Děti se cítily důležitě a v naprostém bezpečí. (0) Matka a otec byli vážní a bdělí. (262)
A long peal at the door-bell; the *bonne à tout faire* passed through and went down the corridor. (225)	Ozvalo se dlouhé vyzvánění u dveří; *bonne de toute faire* prošla pokojem a zmizela v chodbě. (262)
The door opened upon another long ring, and then voices, and the three in the salon looked up	Po dalším dlouhém zazvonění se dveře otevřely, pak se ozvaly hlasy a ti tři v salónu s očekáváním

expectantly; Lincoln moved to bring the corridor within his range of vision, and Marion rose. (225)	vzhlédli; Richard kousek popošel, aby viděl do chodby, a Marion se zvedla. (262)
For a moment Charlie was astounded; unable to understand how they ferreted out the Peters' address. (225–226)	Na okamžik Charlie užasl; nedovedl si představit, jak vyčenichali Petersovu adresu. (262)
She had drawn back a step toward the fire; her little girl stood beside her, and Marion put an arm about her shoulder. (226)	Ustoupila o krok k ohni; její malá dceruška stála vedle ní a Marion jí položila ruku na rameno. (263)
Again the memory of those days swept over him like a nightmare – the people they had met travelling; then people who couldn't add a row of figures or speak a coherent sentence. (229–230)	Vzpomínka na ty dni na něj opět dopadla jako noční můra – lidé, které potkali na cestách, (0) potom lidé, kteří nedokázali sečíst ani sloupeček čísel nebo promluvit souvislou větu. (265)
The little man Helen had consented to dance with at the ship's party, who had insulted her ten feet from the table; the women and girls carried screaming with drink or drugs out of public places – (230)	Malý človíček, jehož vyzvání k tanci přijala Helena na loďařském večírku a který ji urazil pár kroků od stolu; ženy a dívky, které ječely, když je vynášeli z veřejných místností namol, anebo zpitomělé drogami – – (265)
He went to the phone and called the Peters' apartment; Lincoln answered. (230)	Šel k telefonu a zavolal Petersův byt; ozval se Lincoln. (265)
I'm afraid we'll have to let it slide for six months; I can't take the chance of working her up to this state again. (230)	Bojím se, že to budeme muset nechat na půl roku usnout; nemohu vzít na sebe to riziko, že ji přivedu zase do takového stavu. (265)
There wasn't much he could do now except send Honoria some things; he would send her a lot of things tomorrow. (230)	Nemohl udělat o mnoho víc než poslat něco Honorii; zítra jí pošle spoustu věcí. (265)
He would come back some day; they couldn't make him pay forever. (230–231)	Jednou se vrátí; nemohou na něm chtít, aby pořád jen platil. (265–266)

Příloha 2: rozdílná použití pomlček v BR a Bó64

BR	**Bó64 pokud jinak než BR**
It was not an American bar any more – he felt polite in it, and not as if he owned it. (199)	Už to nebyl americký bar. Připadal si v něm zdvořilý, a ne jako by mu patřil. (246)
He wanted them to initiate the discussion of what they knew had brought him to Paris. (205)	Chtěl, aby diskuzi o tom, co – jak vědí – jej přivedlo do Paříže, začali oni. (249)
now he would always remember – his child taken from his control, his wife escaped to a grave in Vermont. (206–207)	navždycky – dítě, které vzali z jeho péče – ženu, která unikla do hrobu ve Vermontu. (251)

‘I suppose you know what I want to see you about – why I really came to Paris.’ (213)	„Myslím, že víte, proč s vámi chci mluvit. Proč jsem vůbec přišel do Paříže.“ (255)
‘My drinking only lasted about a year and a half – from the time we came over until I – collapsed.’ (215)	„Pil jsem jenom asi půl druhého roku, od té doby, co jsme přišli sem, až do té doby, co jsem se – zhroutil.“ (256)
He hung on to himself for a moment, another moment. (218)	Na okamžik se ovládl – ještě chvilku. (258)
The present was the thing – work to do and someone to love. (221)	Důležitá byla přítomnost. Pracovat a mít někoho rád. (259)
I think Marion felt there was some kind of injustice in it – you not even working toward the end, and getting richer and richer. (222)	Myslím, že Marion má pocit, že je v tom něco nespravedlivého, když ty ses vlastně o nic nestaral a přitom jsi byl pořád bohatší a bohatší. (260)

Příloha 3: tvary „všechno“ a „všecko“ v Bó64

BR23	**Bó64**
charging all his drinks (201)	za všechno, co tu za víc než rok vypil (247)
and everything was gone, and I was gone (202)	a všechno bylo pryč a já byl pryč (248)
All the children are looking well (204)	Všechny děti vypadají dobře (249)
Everything else wore out. (205)	Všechno se opotřebovalo. (250)
‘dissipate’ (206)	„všechno rozfofrovat“ (250)
to dissipate into thin air (206)	vyhodit všechno do povětří (250)
today you are to have anything you want (208)	dneska máš mít všechno, co chceš (252)
I do everything for myself (210)	Všechno si udělám sama (252)
things have changed now (213)	teď se všechno změnilo (255)
changed radically with me (213)	se mnou se všechno úplně změnilo (255)
but all that’s over (214)	to už mám všechno za sebou (255)
Why didn't you think of all this before	Proč jsi na tohleto všechno nemyslel dřív (257)
the market had cleaned me out (217)	a krize mě připravila o všecko. (257)
But now it’s diferent (217)	Ale teď je všechno jiné (257)
It had all happened at a point in her life (218)	Stalo se to všechno v tom období jejího života (258)
all the attendant horror (220)	všechna ta hrůza s tím spojená (259)

at the end he could not hear clearly all that she said (221)	nakonec už jasně neslyšel všecko, co říkala (259)
remembering all the plans (221)	když si vzpomněl na všechny ty plány (259)
She was upset by the whole matter (221)	Celá záležitost ji pobouřila a všechno by bylo snazší (260)
bought presents for all the Peters (224)	připravil dárky pro všecky Petersovy (261)
It's a great change (229)	Všechno se hrozně změnilo (265)
back in the States lost everything (229)	kteří doma ve Státech o všechno přišli (265)
I lost everything I wanted in the boom (229)	ale o všechno, o co jsem stál, jsem přišel za konjunktury (265)

Resumé

The topic of this bachelor thesis is a translation analysis of the short story *Babylon Revisited* by the American author Francis Scott Key Fitzgerald in the Czech translation *Znovu v Babylóně*. The story was translated in 1964 by a music publicist and Fitzgerald's frequent translator into Czech, Lubomír Dorůžka, for a short story collection titled *Diamant velký jako Ritz*. The focus of the analysis is the study of the phenomena of translation obsolescence and functionality in this Czech translation with its main arguments based on the work of Jiří Levý. Due to the age of the translation, type of translated text and target language, the author expects the findings of the analysis to support her claim about probable translation obsolescence and therefore non-functionality of the 1964 translation. The thesis shortly summarizes theoretical findings about translation obsolescence in Czechoslovakian translatology and introduces Fitzgerald, Dorůžka and then *Babylon Revisited* itself in a broader context. This information highlights the importance of the text and therefore the importance of its functional translation. The analysis set out to comment on various discovered translation solutions in terms of their functionality, both in the context of an older translation norm and at various language levels. In the first part of the analysis, the author proposes alternative solutions for the translations that are evaluated as non-functional due to their obsolescence. In its second part, the analysis includes a comparison of all printed editions of the translated text, published in various short story collections in 1970, 2006 and 2016. The author comments on changes in these editions and their complexity or lack thereof. Thirdly, the analysis focuses on other selected solutions, mostly because they are evaluated as non-functional, and highlights the importance of parallelisms in translation, again suggesting alternative solutions.

Bibliografie

Primární zdroje

FITZGERALD, Francis Scott, 2023. *Babylon Revisited*. Londýn: Penguin Classics. ISBN 978-02-416-3083-9.

FITZGERALD, Francis Scott, 1964. *Diamant velký jako Ritz*. Lubomír DORŮŽKA a Zdeněk URBÁNEK (překladatelé). 1. vyd. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury a umění.

FITZGERALD, Francis Scott, 1965. *Diamant velký jako Ritz*. Lubomír DORŮŽKA a Zdeněk URBÁNEK (překladatelé). 2. vyd. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury a umění.

FITZGERALD, Francis Scott, 1970. *Velký Gatsby a jiné příběhy jazzového věku*. Lubomír DORŮŽKA a Zdeněk URBÁNEK (překladatelé). Praha: Odeon. ISBN 01-083-70.

FITZGERALD, Francis Scott, 2006. *Bláznivá neděle a jiné povídky*. Vlasta DVOŘÁČKOVÁ, Alena JINDROVÁ, Lubomír DORŮŽKA a Zdeněk URBÁNEK (překladatelé). Praha: Odeon. ISBN 80-207-1208-9.

FITZGERALD, Francis Scott, 2016. *Bláznivá neděle a jiné povídky*. Vlasta DVOŘÁČKOVÁ, Alena JINDROVÁ, Lubomír DORŮŽKA a Zdeněk URBÁNEK (překladatelé). Praha: Naše vojsko. ISBN 978-80-206-1597-8.

Reference

BERMAN, Ronald, 2009. *Translating Modernism. Fitzgerald and Hemingway*. Tuscaloosa: The University of Alabama Press. ISBN 978-0-8173-8155-4.

BRUCCOLI, Matthew J., 2007. Biography. In: TATE, Mary Jo. *Critical Companion to F. Scott Fitzgerald. A Literary Reference to His Life and Work*. New York: Facts on File, 1–10. ISBN 978-0-8160-6433-5.

DAUGHERTY, Christa E. a James L.W. WEST III, 2002. Josephine Baker, Petronius, and the Text of "Babylon Revisited." *The F. Scott Fitzgerald Review*. Filadelfie: Penn State University Press, 2002(1), 3–15.

DORŮŽKA, Lubomír, 2020. *Panoráma paměti* [online]. Městská knihovna v Praze [cit. 2024-04-17]. ISBN 978-80-274-0453-7. Dostupné z: https://web2.mlp.cz/koweb/00/04/50/74/36/panorama_pameti.pdf

DORŮŽKA, Lubomír, 2006. Ediční poznámka. In: FITZGERALD, Francis Scott. *Bláznivá neděle a jiné povídky*. Vlasta DVOŘÁČKOVÁ, Alena JINDROVÁ, Lubomír DORŮŽKA a Zdeněk URBÁNEK (překladatelé). Praha: Odeon, 444–445. ISBN 80-207-1208-9.

GROSS, Seymour L., 1963. Fitzgerald's "Babylon Revisited." *College English*. National Council of Teachers of English, 25(2), 128–135.

HRALA, Milan, 2004. Zastarávání překladů jako obecný problém. In: HRDLIČKA, Milan a Edita GROMOVÁ. *Antologie teorie uměleckého překladu*. Ostrava: Ostravská univerzita, 160–167. ISBN 80-7042-667-5.

KNITTLOVÁ, Dagmar, Bronislava GRYGOVÁ a Jitka ZEHNALOVÁ, 2010. *Překlad a překládání*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta. ISBN 978-80-244-2428-6.

LEVÝ, Jiří, 2012. *Umění překladu*. 4., upr. vyd. Praha: Apostrof. ISBN 978-80-87561-15-7.

LIGHTER, Jonathan, 1972. The Slang of the American Expeditionary Forces in Europe, 1917-1919: An Historical Glossary. *American Speech*. 47(1/2), 5–142.

MATHAUSEROVÁ, Světla, 1988. *Cestami staletí: Systémové vztahy v dějinách ruské literatury*. Praha: Univerzita Karlova.

NORD, Christiane, 1991. *Text Analysis in Translation*. Amsterdam/Atlanta: Rodopi. ISBN 90-420-1808-9.

POPOVIČ, Anton, 1975. *Teória umeleckého prekladu*. 2. vyd. Bratislava: Tatran.

POPOVIČ, Anton, 1983. *Originál-preklad: interpretačná terminológia*. Bratislava: Tatran.

RACHÚNKOVÁ, Zdeňka, 1992. *Zamlčovaní překladatelé. Bibliografie 1948–1989*. Praha: Obec překladatelů / Ivo Železný.

RICHTEREK, Oldřich, 1997. K otázce dobové normy a zastarávání překladu. In: *Mezinárodní vědecká konference na paměť 50. výročí úmrtí českého klasického filologa a překladatele Otmara Vaňorného*. Vysoké Mýto: Okresní muzeum, s. 310–320. ISBN 80-238-0980-6.

TATE, Mary Jo, 2007. *Critical Companion to F. Scott Fitzgerald. A Literary Reference to His Life and Work*. New York: Facts on File. ISBN 978-0-8160-6433-5.

VILIKOVSKÝ, Ján, 1984. *Preklad jako tvorba*. Bratislava: Slovenský spisovateľ.

WHITE, William, 1966. Two Versions of F. Scott Fitzgerald's "Babylon Revisited": A Textual and Bibliographical Study. *The Papers of the Bibliographical Society of America*. 60(4), 439–452.

ZEHNALOVÁ, Jitka, 2020. *Aspekty literárního překladu: mediační úloha překladatele.* Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. ISBN 978-80-244-5741-3.

Internetové zdroje

Akademický slovník současné češtiny [online], 2017–2024. Praha: Ústav pro jazyk český AV ČR [cit. 2024-04-12]. Dostupné z: https://slovnikcestiny.cz

BIRDLIFE INTERNATIONAL, 2016. Plectrophenax nivalis. *The IUCN Red List of Threatened Species* [online]. [cit. 2024-04-17]. Dostupné z: https://www.iucnredlist.org/species/22721043/89345729

Cambridge Dictionary [online], 1999–2024. Cambridge: Cambridge University Press [cit. 2024-04-12]. Dostupné z: https://dictionary.cambridge.org/

Internetová jazyková příručka [online], 2008–2024. Praha: Ústav pro jazyk český AV ČR [cit. 2024-04-12]. Dostupné z: https://prirucka.ujc.cas.cz/

LINGEA [online], 2022. [cit. 2024-04-12]. Dostupné z: https://slovniky.lingea.cz/

MACHÁLEK, Tomáš, 2014. *KonText – aplikace pro práci s jazykovými korpusy* [online]. Praha: FF UK [cit. 2024-04-12]. Dostupné z: http://kontext.korpus.cz/

MACHÁLEK, Tomáš, 2019. *Slovo v kostce – agregátor slovních profilů* [online]. Praha: FF UK [cit. 2024-04-12]. Dostupné z: https://www.korpus.cz/slovo-v-kostce/

NÁRODNÍ KNIHOVNA ČR, 2014. *Katalogy a databáze* [online]. [cit. 2024-04-17]. Dostupné z: https://aleph.nkp.cz/F/

Slovník spisovné češtiny [online], 2003. Praha: Ústav pro jazyk český AV ČR [cit. 2024-04-12]. Dostupné z: https://prirucka.ujc.cas.cz/

Slovník spisovného jazyka českého [online], 1960–1971. Praha: Ústav pro jazyk český AV ČR [cit. 2024-04-12]. Dostupné z: https://prirucka.ujc.cas.cz/

Vícejazyčný slovník [online]. Martin Vít [cit. 2024-04-12]. Dostupné z: https://www.slovnik.cz/

Anotace

Jméno a příjmení: Barbora Mottlová

Katedra: Katedra anglistiky a amerikanistiky

Vedoucí práce: Mgr. Jitka Zehnalová, Ph.D.

Rok obhajoby: 2024

Název práce: Překladová analýza povídky Znovu v Babylóně od F. Scotta Fitzgeralda

Název práce v angličtině: Translation Analysis of the Short Story Babylon Revisited by F. Scott Fitzgerald

Přílohy vázané v práci: 3

Počet stran: 81

Počet znaků: 94 043

Jazyk práce: čeština

Abstrakt v jazyce práce:

Práce analyzuje povídku F. Scotta Fitzgeralda *Babylon Revisited* v českém překladu *Znovu v Babylóně* od Lubomíra Dorůžky. Analýza se zaměřuje na funkčnost překladu z roku 1964 a vychází z tezí Jiřího Levého o stárnutí překladu a nutnosti převodu stylistického záměru autora. Překladatelská řešení na různých úrovních jazyka jsou okomentována z hlediska funkčnosti a v případě jejich vyhodnocení jako nefunkčních, zejména kvůli dobové příznakovosti, jsou vytvořena řešení alternativní. Součástí analýzy je také porovnání všech tištěných vydání překladu a okomentování změn ve vydáních z let 1970, 2006 a 2016.

Klíčová slova v jazyce práce:

umělecký překlad, analýza překladu, zastarávání překladu, F. Scott Fitzgerald